

7/3425

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI VE BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI

Sayı : B.02.0.003/01-2702

23/07/2008

Konu : 7/3425 sayılı
yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi :a) TBMM Başkanlığının 23/05/2008 tarihli, KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/3425-6197/13178 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 28/05/2008 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-65-15/2365 sayılı yazısı.

İlgi yazı eki Tekirdağ Milletvekili Sayın Enis TÜTÜNCÜ tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 7/3425 sayılı yazılı soru önergesinin cevabına ilişkin olarak, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Başkanlığının 09/06/2008 tarihli, B.02.1.TÜİ.0.63.00.00.610-972 sayılı ve Maliye Bakanlığının 30/06/2008 tarihli, B.07.BMK.0.12.3/38-8921 sayılı yazıları ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Nazım EKREN

Devlet Bakanı

ve

Başbakan Yardımcısı

EK:

- 1-TÜİK Başkanlığının yazısı ve eki (5 sayfa ve 1 kitap)
2-Maliye Bakanlığının yazısı.(1 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:
TBMM Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü

Sayı : B.07.0.BMK.0.12.3/38

Konu : Yazılı Soru Önergesi

30.06.08* 8921

DEVLET BAKANLIĞI VE BAŞBAKAN YARDIMCILIĞINA
(Sayın Nazım EKREN)

İlgi : 02.06.2008 tarihli ve B.02.0.003/01-2007 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan Tekirdağ Milletvekili Sayın Enis TÛTÛNCÛ'ye ait 7/3425 esas numaralı yazılı soru önergesinde belirtilen hususlar değerlendirilmiştir

Çalışanlarımız ve emeklilerimizin ücret artışları yapılırken enflasyon oranı dikkate alınacak ve böylece daha önceki dönemlerde olduğu gibi bu yıl da, çalışanlarımız ve emeklilerimiz enflasyona ezdirilmeyecektir.

Bilgilerini arz ederim.

Kemal UNAKITAN
Maliye Bakanı

Devlet Bakanlığı	
Başbakan Yardımcılığı	
Tarih	03/07/2008
Sayı	2427

T.C.
BAŞBAKANLIK
Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı

Sayı : B.02.1.TÜİ.0.63.00.00.610-972

05/06/2008

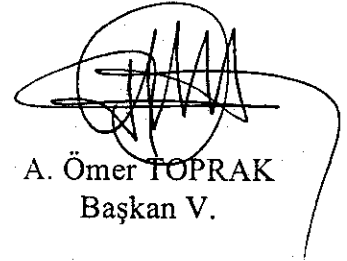
Konu : Yazılı Soru Önergesi

DEVLET BAKANLIĞI VE BAŞBAKAN YARDIMCILIĞINA
(Sayın Nazım EKREN)

İlgi : 30/05/2005 tarih ve B.02.0.003/01- 2007 sayılı evrak akış ve talimat formu.

Tekirdağ Milletvekili Sayın Enis TÜTÜNCÜ tarafından Sayın Başbakan Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'a tevcih edilen 7/3425 esas sayılı yazılı soru önergesi ile Kurumumuzdan istenilen bilgiler hazırlanarak ekte sunulmuş ve buro.nazimekren@basbakanlik.gov.tr e-posta adresine de elektronik ortamda gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

A. Ömer TOPRAK
Başkan V.

EK:

1- Konuya ilişkin bilgiler (1 Sayfa)

Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı	
Tarih	05/06/2008
Sayı	2148

Tekirdağ Milletvekili Sayın Enis TTNC tarafından Başbakan Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'a tevcih edilen 7/3425 esas sayılı yazılı soru önergesi için Türkiye İstatistik Kurumundan istenilen bilgiler.

Soru 1: Devletin resmi kurumu olan TÜİK'in kamuoyunda güvenilirliğinin zedelenmemesi açısından enflasyon hesaplanmasında kullanılan sepetin yeniden düzenlenmesi gerekli olmuyor mu?

Cevap 1:

Endeks sepeti oluşturulurken hangi ürünün kapsamı kapsammayacağına Hanehalkı Bütçe Anketi verilerine bakılarak karar verilmektedir. Her yıl yapılan bu anket ile hanehalklarının tüketim harcamalarında harcama değeri itibariyle önemli yer tutan (toplam harcamanın %0.1 inden fazla harcama yapılan) mal ve hizmetler belirlenmekte ve Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) sepeti buna göre oluşturulmaktadır. Sepetin kapsamına her yılın Aralık ayında karar verilmekte ve bir sonraki yılın Ocak ayında hesaplamalarda kullanılmaya başlanmaktadır. Bir yıl süresince kullanımda olan sepet Aralık ayı geldiğinde en son Hanehalkı Bütçe Anketi verileri değerlendirmeye alınarak hanehalklarının harcamalarında önem kazanan mal ve hizmetler yeni endeks sepetine alınırken önem yitiren mal ve hizmetler endeks sepetinden çıkarılmaktadır.

Endeks sepetinin yukarıda belirtilen dönemler dışında ve bilimsel olmayan verilere dayandırılarak oluşturulması mümkün değildir.

T. C.
BAŞBAKANLIK
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU
BAŞKANLIĞI

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

No : 34
Tarih : 23 Ocak 2008

**TÜFE ve ÜFE MADDE SEPETLERİ İLE MADDE AĞIRLIKLARI
GÜNCELLENMİŞTİR**

Enflasyon için temel gösterge olan 2003=100 Temel Yıllı Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) 2005 yılından başlayarak Zincirleme Fiyat Endeksi yönetime göre hesaplanmaktadır.

Zincirleme fiyat endeksi hesaplanmasında, hesaplama temel oluşturan madde sepeti ve madde ağırlıkları her yılın Aralık ayında yeniden belirlenmektedir.

Bu kapsamda, 2008 yılı boyunca kullanılacak TÜFE ve ÜFE madde ağırlıkları ve madde sepetinin güncelleme çalışması tamamlanmıştır.

Yeni madde sepeti ve yeni madde ağırlıklarına göre hesaplanacak Ocak 2008 sonuçları 4 Şubat 2008 tarihinde açıklanacaktır.

Güncelleme sonucunda, hanehalkı bütçe anketleri sonucu tüketimde önemini yitirdiği tespit edilen 9 ürün TÜFE sepetinden çıkartılırken, tüketimde önem kazanan 81 yeni ürün sepete dahil edilmiştir. Buna göre TÜFE sepetinde kapsanan 779 mal ve hizmet sayısı 851'e çıkmıştır.

TÜFE sepetine giren ve çıkan mal ve hizmetler için bazı örnekler ile TÜFE 12 Ana Harcama Grubu ve ÜFE Ana Sektörler için Ağırlıklar ekte sunulmuştur.

Kamuoyuna duyurulur.

**Tüketici Fiyatları Endeksine Giren ve Çıkan
Ürünler İçin Bazı Örnekler**

Giren	Çıkan
Nar	Nişasta
Vanilya	Bornoz
Sirke	Radyatör
Mayonez	Sulama Hortumu
Hazır Kahve	Streç Film
Elektrik sobası (infrared)	İğneciye ödenen ücret
Buzdolabı Poşeti	Şeker ölçme aleti
Scooter motosiklet	
Uydu Alıcısı	
Taşınabilir Bellek	
Webcam (bilgisayar için)	

**Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)
12 Ana Harcama Grubu İçin Ağırlıklar**

Ana Harcama Grupları	2007	2008
Gıda ve alkolsüz içecekler	28,47	28,63
Alkollü içecekler ve tütün	5,06	5,00
Giyim ve ayakkabı	7,86	8,07
Konut	16,62	16,60
Ev eşyası	7,22	7,42
Sağlık	2,66	2,54
Ulaştırma	11,60	12,59
Haberleşme	4,41	4,30
Eğlence ve kültür	3,16	2,81
Eğitim	2,15	2,24
Lokanta ve oteller	6,40	5,64
Çeşitli mal ve hizmetler	4,39	4,16
TOPLAM	100	100

**Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE)
Ana Sektörler İçin Ağırlıklar**

Sektör	2007	2008
Tarım	18,17	19,84
Tarım ve ormancılık ürünleri	17,86	19,55
Balık ve diğer balıkçılık ürünleri	0,31	0,29
Sanayi	81,83	80,16
Madencilik ve taşocaklığı ürünleri	1,49	1,62
İmalat sanayi	74,49	73,33
Elektrik, gaz ve su	5,85	5,21
TOPLAM	100	100

T. C.
BAŞBAKANLIK
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU
BAŞKANLIĞI

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

No : 16
Tarih : 18 Ocak 2007

2007 TÜFE SEPETİNDE VE MADDE AĞIRLIKLARINDA GÜNCELLEME

Kurumumuz, enflasyon için temel gösterge olan fiyat endekslerini 2006 yılından başlayarak zincirleme fiyat endeksine göre hesaplamaktadır. Bu sistemde madde sepeti ve madde ağırlık yapısı, her yılın Aralık ayında yeniden değerlendirilmekte, tüketimde önem kazanan mal ve hizmetler sepete girerken, önem yitiren ürünler de çıkartılmaktadır.

Bu doğrultuda, 2003=100 Temel Yıllı Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) Aralık 2006'da güncellemiştir. Güncelleme sonucu sepetten 26 ürün çıkarken 68 yeni ürün de sepete dahil olmuştur. Buna göre endeks sepetinde 2006 yılında kapsanan 736 mal ve hizmet sayısı da 2007 yılında 778'e çıkmıştır.

Güncelleme sonuçları çerçevesinde hesaplanacak olan Ocak 2007 TÜFE rakamları 2 Şubat 2007 tarihinde kamuoyuna duyurulacak ve güncellenmiş sepet ve ağırlık yapısına uygun olarak bu hesaplamalar Aralık 2007'ye kadar devam edecektir.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)
12 Ana Harcama Grubu İçin Ağırlıklar

Ana Harcama Grupları	2006	2007
Gıda ve alkolsüz içecekler	27.68	28.47
Alkollü içecekler ve tütün	5.62	5.06
Giyim ve ayakkabı	8.28	7.86
Konut	16.29	16.62
Ev eşyası	6.89	7.22
Sağlık	2.54	2.66
Ulaştırma	10.48	11.60
Haberleşme	4.55	4.41
Eğlence ve kültür	3.63	3.16
Eğitim	2.41	2.15
Lokanta ve oteller	6.74	6.40
Çeşitli mal ve hizmetler	4.89	4.39
TOPLAM	100	100

Tüketici Fiyatları Endeksine Giren ve
Çıkan Ürünler İçin Bazı Örnekler

Giren	Çıkan
Bilgisayar (diz üstü)	Tek Kapılı Buzdolabı
Televizyon (LCD Ekran)	Klasik Fotoğraf Makinası
Özel Havayolları Bilet Ücreti	Elbise Dikiş Ücreti
Köprü Geçiş Ücreti (OGS ve KGS)	Açık Tütün
OKS Hazırlık Dershane Ücreti	Oto Cam Suyu
VCD Film Kiralama Ücreti	
Kombi Tamiri	
Uyku Seti	
Damacana Su	
Erkek Kot Mont	

FİYAT ENDEKSLERİ VE ENFLASYON

Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi - 3

İstatistikî verî ve bilgi istekleri için

Bilgi Dağıtım Grubu

Tel: + (312) 410 02 13 - 410 02 15
Fax: + (312) 417 04 32

Yayın İstekleri için

Döner Sermaye İşletmesi

Tel: + (312) 425 34 23 - 410 05 96 - 410 02 85
Fax: + (312) 417 58 86

Yayın İçeriğine yönelik sorularınız için

Fiyat İstatistikleri Grubu

Tel: + (312) 410 05 06
Fax: + (312) 418 35 60

İnternet

<http://www.tuik.gov.tr>

E-posta

bilgi@tuik.gov.tr

Yayın No

3128

Türkiye İstatistik Kurumu

Necatibey Cad. No: 114 06100 ANKARA / TÜRKİYE

Bu yayının 5946 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre her hakkı Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'na aittir. Gerçek veya tüzel kişiler tarafından izinsiz çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara

Şubat 2008

MTB: 2008-0159 - 2000 Adet

ISBN 978-975-19-4217-3

ÖNSÖZ

Türkiye İstatistik Kurumu, karar alıcıların, araştırmacıların ve tüm istatistik kullanıcılarının ihtiyaç duydukları istatistiksel verileri, uluslararası standartlara uygun olarak güvenilirlik, tutarlılık, tarafsızlık, istatistikî gizlilik, güncellik ve şeffaflık ilkeleri doğrultusunda üretmekte ve yayımlamaktadır. Üretilen istatistiklerin gerçekleri yansıtmalarının sağlanması, tüm kullanıcılara tarafsız ve eş zamanlı olarak sunulması, gizlilik ilkesine riayet edilmesi, kamuoyunun bilgi edinme hakkının gözetilmesi temel esaslardır.

Kurumumuzun gerek basılı yayın olarak çıkardığı, gerekse internet sayfasında yayımladığı tüm istatistiksel veriler ile birlikte, araştırmacının metodolojisine (kullanılan tanım, kavramlar ve sınıflamalar, araştırmanın kapsamı ve yöntemi, örnek tasarımı vb.) ilişkin açıklamalar da kapsamlı ve güncel olarak kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır. İstatistiksel verilerin doğru okunması, sağlıklı yorumlanması, ancak metodolojik açıklamaların dikkate alınması ile mümkündür.

Fiyat İstatistiklerine ilişkin ayrıntılı metodolojik açıklamalar da gerek internette, gerekse basılı yayınlarda mevcuttur. Hazırlanan bu yayında ise, fiyat istatistiklerine ilişkin teknik ve teorik açıklamaların ötesinde, bu konuyla ilgili merak edilen, tartışılan, eleştirilen hususlar ile en çok sorulan sorulara ilişkin açıklamalara yer verilmiş ve yayın hazırlanırken konuya ilgi duyan herkes tarafından ilgiyle okunabilir olması hedeflenmiştir.

Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi'nin 3. yayını olan bu yayının tüm kullanıcılarına yararlı olmasını dilerim.

Doç. Dr. Ömer DEMİR
Başkan

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Önsöz	III
İçindekiler	IV
Ekler	XII
Kısaltmalar	XIII
I. Enflasyon	
1. Enflasyon nedir?	1
2. Fiyatlar genel düzeyi ne demektir?	1
3. Enflasyon nasıl hesaplanmaktadır?	1
4. Enflasyon oranı ne anlama gelmektedir?	1
5. Endeks nedir?	2
6. Türkiye İstatistik Kurumu'nun hesapladığı fiyat endeksleri neyi göstermektedir?	2
7. Aynı ekonomide birden çok enflasyon olabilir mi? Niçin?	2
8. Ülkeler için enflasyon oranı niçin önemlidir?	2
9. Her ülkede enflasyon aynı yöntemle mi hesaplanmaktadır?	3
10. Fiyat endeksleri açısından bakıldığında ülkeler arasındaki kapsam farklılığı nasıl açıklanır?	3

Sayfa

Sayfa

11. TÜFE sepetinde yer alacak mal ve hizmetler nasıl seçilmektedir? 3
12. ÜFE için seçilen mal ve hizmetler nasıl belirlenmektedir? 4
13. Fiyat endekslerinde "aylık değişim oranı" nedir? Nelerle kullanılır? 4
14. Fiyat endekslerinde "bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı" nedir? Nelerle kullanılır? 5
15. Fiyat endekslerinde "geçen yılın aynı ayına göre değişim oranı" nedir? Nelerle kullanılır? 6
16. Fiyat endekslerinde "oniki aylık ortalamalara göre değişim oranı" nedir? Nelerle kullanılır? 7
17. Yıllık enflasyon için gösterge ne olmalıdır? 8
18. Çekirdek enflasyon nedir? 11
19. Özel Kapsamlı TÜFE Göstergeleri nasıl hesaplanmaktadır? 11
20. Özel Kapsamlı TÜFE Göstergeleri nelerdir? 11

II. Endekslerle ilgili temel kavramlar

21. Endeksin temel yapısı nedir? 13
22. Endeks çeşitleri nelerdir? 13
23. Yer ve zaman endeksleri nedir? 13
24. Sabit ve değişken esaslı endeksler nasıl tanımlanır? 14

25. Basit ve bileşik endeksler nedir? 14
26. Bileşik endeksler nasıl hesaplanır? 14
27. Endeksler hangi konular için hesaplanır? 15
28. Fiyat endeksi ne demektir? 15
29. Fiyat endekslerine neden ihtiyaç duyulmaktadır? 16
30. Fiyat endekslerinin hesaplanması için gereken temel değişkenler nelerdir? 16
31. Endekslerin hesaplanmasında kullanılan mal ve hizmet sepeti nedir? 16
32. Endeks hesaplanmasında kullanılan ağırlık nedir? 17
33. Temel yıl fiyatı nedir? 17
34. Cari fiyat nedir? 17
35. Türkiye'de ilk fiyat endeksi ne zaman yayımlanmıştır? 18
36. Ülkemizde fiyat endeksi konusunda hangi çalışmalar yapılmıştır? 18
37. Endeksler neden yenilenmektedir? 19

III. Tüketici fiyatları endeksi (TÜFE)

38. Tüketici fiyatları endeksi (TÜFE) nedir? 20
39. TÜFE hangi amaçlar için kullanılır? 20
40. TÜFE tüm Türkiye'yi temsil etmekte midir? 20
41. Hangi yerleşim yerleri için TÜFE hesaplanmaktadır? 21

İçindekiler

Sayfa

42. TÜFE kimlerin harcamalarını temel alır?	21
43. TÜFE'ye temel olan kitle nasıl seçilmektedir?	21
44. 2003 Temel Yıllı TÜFE'ye temel olan tüketim nedir?	22
45. Hanehalkının nihai parasal tüketim harcaması nedir?	22
46. Hanehalkı tüketim harcamaları nasıl belirlenmektedir?	22
47. TÜFE hesaplaması için ne tür veriler gereklidir?	23
48. TÜFE hesaplamasında gerekli olan mal ve hizmetler nasıl sınıflandırılmaktadır?	23
49. TÜFE sınıflamasında yer alan ana gruplar nelerdir?	23
50. TÜFE mal ve hizmet sepeti nedir?	24
51. TÜFE mal ve hizmet sepeti nasıl belirlenir?	24
52. TÜFE mal ve hizmet sepeti ne sıklıkla güncellenmektedir?	25
53. TÜFE'de piyasaya yeni çıkan maddeler endekse dahil edilebilir mi?	25
54. TÜFE mal ve hizmetlerinin seçiminde hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?	25
55. TÜFE mal ve hizmet sepeti oluşturulurken hangi harcamalar kapsam dışı tutulmaktadır?	26
56. 2008 yılı TÜFE ana harcama grup sayısı, alt grup sayısı, madde sayısı ve grupların ağırlıkları nelerdir?	26
57. TÜFE'de mal ve hizmetlerin ağırlık verilerinin kaynağı nedir?	26

İçindekiler

Sayfa

58. TÜFE'de ağırlıklar nasıl hesaplanır?	27
59. TÜFE için "fiyat derleme" kapsamına giren yerleşim yerleri nasıl belirlenir?	28
60. TÜFE'de fiyatların derlenmesinde dikkate alınması gereken konular nelerdir?	28
61. TÜFE'de fiyat derlenecek işyerlerinin seçimi nasıl yapılır?	28
62. TÜFE'de aynı madde için derlenecek fiyat sayısı nasıl belirlenmektedir?	29
63. TÜFE'de fiyatlandırma sırasındaki KDV ve benzeri vergiler dikkate alınır mı?	29
64. Mal ve hizmete uygulanan taksitli satış fiyatları veya ikinci el fiyatları TÜFE'de kapsanır mı?	30
65. TÜFE'de indirimli fiyatlar dikkate alınır mı?	30
66. TÜFE'de fiyat derlemek için işyerinden madde seçimi yapılırken kullanılan ölçütler nelerdir?	30
67. TÜFE'de "madde tanımı" niçin önemlidir?	31
68. TÜFE'de "temel yıl fiyatları" nasıl hesaplanır?	31
69. TÜFE'de fiyat derlenirken nelere dikkat edilmektedir ?	32
70. Cari fiyat nedir?	32
71. TÜFE'de cari fiyatlar nasıl derlenmektedir?	32
72. TÜFE'de kira bedelleri nasıl derlenir?	33
73. TÜFE kapsamındaki kiralık konutların değiştirilmesi sözkonusu mudur?	33

İçindekiler

74. TÜFE'de bir maddenin bölge fiyatı nasıl hesaplanır?	33
75. TÜFE'de bir maddenin Türkiye fiyatı nasıl hesaplanır?	34
76. Fiyat derleme formunun içeriği nedir?	34
77. TÜFE'de cari fiyatların kontrolü nasıl yapılır?	34
78. TÜFE'de hesaplanan en ayrıntılı harcama düzeyi nedir?	35
79. TÜFE kaç basamakta hesaplanır?	36

IV. Üretici fiyatları endeksi (ÜFE)

80. Üretici fiyatı nedir?	37
81. Üretici fiyatları endeksi (ÜFE) nedir?	37
82. ÜFE'ye neden gereksinim duyulmuştur?	37
83. TEFE ile ÜFE arasındaki fark nedir?	38
84. ÜFE'de ülke ekonomisindeki üretim kapsamı nasıl belirlenir?	38
85. ÜFE'de kapsanan sektörler nelerdir?	38
86. ÜFE'de kapsanmayan sektörler nelerdir?	39
87. ÜFE hangi amaçlar için kullanılır?	39
88. ÜFE hesaplamasında ne tür veriler gereklidir?	39
89. ÜFE madde sepeti nasıl belirlenir?	40
90. ÜFE'ye giren maddelerin seçiminde hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?	40

İçindekiler

91. ÜFE'de hangi madde veya madde grubu kapsamamaktadır?	40
92. ÜFE'de maddelerin sektörlerle göre dağılımı, firma sayısı ve ana sektör ağırlıkları nelerdir?	41
93. ÜFE'de kullanılan sınıflamalar nelerdir?	41
94. ÜFE'de madde sepeti nasıl güncellenmektedir?	42
95. ÜFE'de ağırlık verilerinin kaynağı nedir?	42
96. ÜFE'de sektör ve madde ağırlıkları nasıl hesaplanır?	42
97. ÜFE'de aylar itibarıyla değişken ağırlıklar kullanılır mı?	43
98. ÜFE'de tarımsal ürünlerin ağırlıklarının kaynağı nedir?	43
99. ÜFE'de tarımsal ürünler için kullanılan Pazara Çıkma Oranı (PÇO) nedir?	44
100. ÜFE'de fiyat derlenecek firmalar nasıl seçilir?	44
101. ÜFE'ye tarım sektöründen seçilen maddelerin fiyatları nerelerden derlenmektedir?	46
102. ÜFE'de firmalardan fiyatı izlenecek madde tanımı nasıl olmalıdır?	46
103. Hangi firmalar ÜFE'de kapsamaz?	46
104. ÜFE'de yeni işyerleri endeks kapsamına alınabilir mi?	46
105. ÜFE'de ürünlere uygulanan taksitli satış, ulaştırma giderleri fiyatlarında kapsamır mı?	47

Sayfa	
47	106. ÜFE'de özel indirimli fiyatlar dikkate alınır mı?
47	107. ÜFE'de temel yıl fiyatları nasıl hesaplanır?
48	108. ÜFE'de fiyatlar hangi dönemde ve nasıl derlenmektedir?
49	109. ÜFE'de fiyat derlenirken nelere dikkat edilmektedir ?
49	110. ÜFE' de fiyatların kontrolü nasıl yapılmaktadır?
49	111. ÜFE hesaplamasında en ayrıntılı düzey hangisidir?
50	112. ÜFE hangi düzeylerde hesaplanmaktadır?
50	113. Fiyat derleyen personelin eğitimi nasıl yapılmaktadır?
	V. Endeks hesaplama yöntemi ve yayımlama şekli
51	114. Endeks hesaplanmasında hangi formül kullanılır?
51	115. Zincirleme Laspeyres formülü nedir?
52	116. Endeks hesaplanmasında kullanılan değişkenler nelerdir?
52	117. Endeks sonuçları hangi yayında açıklanır?
53	118. Endeks sonuçları ve değişim oranları neleri ifade eder?
53	119. Endeks bilgileri kullanıcılar hangi yollarla ulaştırılır?
	Ekler
55	Ek 1. İstatistiksel Amaçlı Bölge Birimleri Sınıflamasına göre TÜFE'si hesaplanan yerleşim yerleri
56	Ek 2. 2008 yılı itibarıyla Ana harcama gruplarına göre alt grup, madde sayısı ve ana grup ağırlıkları
56	Ek 3. 2008 yılı itibarıyla Ana sektörlerle göre madde, firma sayısı ve ana sektör ağırlıkları
57	Ek 4. "İlgili bilgilere ulaşmak için...". Formu

Simge ve Kısaltmalar

BOTAŞ	: Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi
COICOP	: Amaca Göre Kişisel Tüketim Sınıflaması (Classification of Individual Consumption by Purpose)
CPA	: Faaliyete Göre Ürünlerin İstatistikî Sınıflaması
EFIS	: Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması
FÜS 2002	: Avrupa Topluluğunda Faaliyete Göre Ürün Sınıflaması (2002)
ILO	: Uluslararası İş Örgütü (International Labour Organization)
IMF	: Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)
KDV	: Katma Değer Vergisi
NACE	: Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması
PÇO	: Pazara Çıkma Oranı
PRODCO M	: Madencilik ve imalat için Avrupa Birliği üretim istatistikleri sistemi
SNA	: Ulusal Hesaplar Sistemi (System of National Accounts)
TETAŞ	: Türkiye Elektrik Ticaret Anonim Şirketi
TMO	: Toprak Mahsulleri Ofisi
TÜFE	: Tüketici Fiyatları Endeksi
ÜFE	: Üretici Fiyatları Endeksi

I. ENFLASYON**Soru 1: Enflasyon nedir?**

Enflasyon, fiyatlar genel düzeyinin etkili bir şekilde devamlı yükselmesi nedeniyle paranın sürekli olarak değer kaybetmesi, bunun sonucu olarak da tüketicilerin satın alma gücünü yitirmesidir. Bu tanımdan anlaşıldığı üzere enflasyon sadece belli bir malın veya hizmetin fiyatının tek başına artması değil, fiyatlar genel düzeyinin sürekli bir artış göstermesidir. Bir ekonomide bazı malların fiyatları artarken bazılarının da düşmektedir. Önemli olan ortalama fiyatların seyridir. Ortalama fiyatların seyri, fiyat endeksleri ile ölçülmektedir.

Soru 2: Fiyatlar genel düzeyi ne demektir?

Fiyatlar genel düzeyi, piyasada alım-satımına konu olan mal ve hizmetlerin belirli bir dönemdeki (belirli bir ay veya yıldaki) ortalama fiyatlarıdır. Piyasadaki fiyat değişimini izleyebilmek için seçilen mal ve hizmetlerin fiyatları, aynı mal ve hizmete ait daha önceki dönemin ortalama fiyatları ile karşılaştırılmaktadır.

Soru 3: Enflasyon nasıl hesaplanmaktadır?

Enflasyon, piyasada seçilmiş mal ve hizmetlerin ortalama fiyatlarının dönemsel değişimini gösteren fiyat endeksleri ile hesaplanmaktadır.

Soru 4: Enflasyon oranı ne anlama gelmektedir?

Enflasyon oranı, fiyatlar genel düzeyinde belirli bir zaman diliminde meydana gelen değişme oranıdır. Söz konusu oran ülke genelindeki fiyat artışlarının ölçüsü olarak kullanılan fiyat endekslerinden yararlanarak bulunmaktadır. Enflasyon oranı yahut fiyatlar genel düzeyindeki değişim oranının ölçüsü olarak Tüketici Fiyatları Endeksi ve Üretici Fiyatları Endeksi değişim oranları kullanılmaktadır.

Soru 5: Endeks nedir?

Endeks, belirli bir_o_laya ait değerlerin zaman içinde ortaya çıkan değişimini ölçmeye yarayan ve 100'den başlayan bir sayıdır. Endeks temel dönemde 100'e eşittir ve sonra gelen dönemlerin 100'e göre değişimini göstermektedir.

Soru 6: Türkiye İstatistik Kurumu'nun hesapladığı fiyat endeksleri neyi göstermektedir?

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından hesaplanan Tüketici Fiyatları Endeksi hanehalklarının tüketim harcamalarında yer alan mal ve hizmetlerin belirli zaman aralıklarında fiyatlarındaki değişmeleri göstermektedir. Üretici Fiyatları Endeksi ise tarım, imalat sanayi, madencilik ve enerji sektörlerinde üretimi yapılan malların, üretici tarafından yurtiçi peşin satış fiyatlarındaki değişmeleri göstermektedir.

Soru 7: Aynı ekonomide birden çok enflasyon olabilir mi? Niçin?

Bir ekonominin sahip olduğu farklı piyasa ortamları vardır ki, tüketici, üretici, ithalat ve ihracat piyasaları bunu örnek gösterilebilir. Piyasaların da kendi içlerinde fiyat genel düzeyleri farklılık gösterebilir. Kısaca, her piyasa içinde fiyatlar genel düzeyindeki değişim enflasyon olarak yorumlanabilir. Fakat kamuoyu genellikle üretici ve tüketici piyasalarındaki fiyat değişimlerini önemsemektedir.

Soru 8: Ülkeler için enflasyon oranı niçin önemlidir?

Fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmek ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayan temel faktörlerden biridir. Fiyat istikrarı, bireylere ve firmalara tüketim, tasarruf ve yatırım kararlarında ve uzun vadeli planlar yapmalarında dikkate almaya gerek duymadıkları ölçüde düşük bir enflasyon oranını ifade eder. Yüksek

enflasyon, bireylerin satın alma gücünü azaltarak geçim sıkıntısına ve yaşam kalitesinin düşmesine yol açmaktadır. Yüksek enflasyonun yarattığı belirsizlik, bireylerin karar alma sürecinde ve gelecekle ilgili beklentilerinde, yatırım sürecinde, kredi ve işgücü piyasasında, dış piyasalarda birbirlerini etkileyen bir olumsuzluklar silsilesi yaratmaktadır. Enflasyon oranı, fiyat istikrarını sağlamak için politika uygulayıcılarına yol göstermektedir.

Soru 9: Her ülkede enflasyon aynı yöntemle mi hesaplanmaktadır?

Her ülke, enflasyon hesabı için fiyat endekslerini kullanmaktadır. Fiyat endeksleri uluslararası standartlarla belirlenmiş yöntemlerle kurulmaktadır. Ülkeler arasında kapsam farklılıkları olmakla birlikte genel standartlar açısından aynı yöntemler izlenmektedir.

Soru 10: Fiyat endeksleri açısından bakıldığında ülkeler arasındaki kapsam farklılığı nasıl açıklanır?

Her ülke, hanehalklarının tüketim harcamaları bazında özgün kapsamını oluşturmak durumundadır. Bir ülkede, hanehalklarının harcamalarında çok önem arzeden bir ürün başka bir ülkede aynı önem derecesinde bulunmayabilir. Ayrıca iklim farklılıklarına dayalı ürün çeşitlemelerinin getirdiği farklılıklar da söz konusu olabilmektedir. Endeks hesaplamalarında kapsamdan çok yöntem farklılığının bulunmaması önemlidir.

Soru 11: TÜFE sepetinde yer alacak mal ve hizmetler nasıl seçilmektedir?

Tüketici fiyatları endeksinin amacı, hanehalkları tarafından belirli bir ihtiyacı karşılamak amacıyla satın alınan mal ve hizmetlerin genel fiyat düzeyindeki değişimini ölçmektir. Fakat piyasadaki tüm mal ve hizmetlerin fiyatlarının izlenmesi imkansız olduğu için hanehalklarının yaptıkları tüketim harcamaları içinde en fazla paya

sahip mal ve hizmetler kapsama alınmaktadır. Tüketim harcamaları, amacına göre sınıflandırılarak (ör. gıda harcamaları, giyim harcamaları, sağlık harcamaları, ulaştırma harcamaları vb.) herhangi bir mal ve hizmet grubunun değerlendirme dışı kalmaması sağlanmaktadır. Sonra, her bir grubu temsil eden mal ve hizmetler tüketime ağırlığına göre büyükten küçüğe sıralanmakta ve belirli bir ağırlıktan yukarı değer alan (ör. 1/1000) mal ve hizmetler endeks kapsamına alınmaktadır.

Soru 12: ÜFE için seçilen mal ve hizmetler nasıl belirlenmektedir?

Üretici fiyatları endeksinde ülke ekonomisi içinde üretimi yapılan tüm malların fiyatlarının takip edilmesi imkansızdır. Bu nedenle, ürünün toplam satış değerinin, toplam satış gelirlerinden aldığı paya göre bir seçim yapılmaktadır. Ürün seçimi sektörler (tarım, imalat, maden, enerji) ve alt sektörler (gıda ürünleri imalatı, makina imalatı vb.) ayrımında yapıldığı için herhangi bir üretim faaliyetinin değerlendirme dışı kalmaması sağlanmaktadır. Hizmetler ÜFE kapsamında yer almamaktadır.

Soru 13 : Fiyat endekslerinde "aylık değişim oranı" nedir? Nerelerde kullanılır?

Fiyat endeksi serisinde bir ayın endeksinin bir önceki ay endeksinine göre yüzde değişimidir. Bu da fiyatlar genel düzeyindeki aylık değişim oranını ifade etmektedir.

Kullanıcılar için fiyatlar genel düzeyinin bir aylık artışı ya da enflasyonun aydan aya seyri önemli ise, o zaman aylık değişim oranlarının kullanılması gerekmektedir.

Aylık değişim oranlarıyla ilgili olarak aşağıda yer alan örnekte Ekim 2007 cari ay olarak değerlendirilmektedir.

$$(I_t / I_{t-1}) \times 100 - 100$$

I: Endeks değeri
t: Cari ay
t-1: Bir önceki ay

Örnek 1: 2007 yılı aylık genel endeks değerleri

Eylül/2006	Ekim/2007
140.13	142.67

$$\begin{aligned} \text{Aylık değişim (\%)} &= (I_t / I_{t-1}) \times 100 - 100 \\ &= (142.67 / 140.13) \times 100 - 100 \\ &= 1.81 \end{aligned}$$

Bu örnekte fiyatlar genel düzeyinde, 2007 yılı Ekim ayında, bir önceki aya göre %1.81 oranında artış gerçekleşmiştir.

Soru 14 : Fiyat endekslerinde "bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı" nedir? Nerelerde kullanılır?

Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı yılın başından itibaren fiyatlar genel düzeyinin ortalama değişim oranını vermektedir. Bu oran, fiyatlar genel düzeyinde yılbaşından ilgili döneme kadar olan değişimin tespitinde kullanılır.

Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranlarıyla ilgili olarak aşağıda yer alan örnekte Ekim 2007 cari ay olarak değerlendirilmektedir.

$$(I_t / I_A) \times 100 - 100$$

I: Endeks değeri
t: Cari ay
A: Bir önceki yılın Aralık ayı

Örnek 2: Aralık 2006 ve Ekim 2007 yılı aylık genel endeks değerleri

Aralık/2006	Ekim/2007
134.49	142.67

$$\begin{aligned} \text{Aralık ayına göre değişim (\%)} &= (I_t / I_k) \times 100 - 100 \\ &= (142.67 / 134.49) \times 100 - 100 \\ &= 6.08 \end{aligned}$$

Bu örnekte fiyatlar genel düzeyinde, 2007 yılı Ekim ayında, geçen yılın Aralık ayına göre %6.08 oranında artış gerçekleşmiştir.

Soru 15: Fiyat endekslerinde "geçen yılın aynı ayına göre değişim oranı" nedir? Nerelerde kullanılır?

Yıllık değişim olarak da ifade edilen bu oran, ilgilenilen aydaki fiyatlar genel düzeyinin geçen yılın aynı ayındaki fiyatlar genel düzeyine göre değişimi göstermektedir. Sadece iki yılın aynı aylarındaki endeksler karşılaştırıldığı için arada kalan diğer aylarda gerçekleşen değişim oranları bu hesaplamaaya yansımamaktadır. Bazı özel konularda, örneğin kira kontratlarında olduğu gibi, yılın belirli bir ayı referans alınarak, referans alınan bu ayın bir önceki yıldaki endeks değerine göre değişimi isteniyorsa, geçen yılın aynı ayına göre değişim oranları kullanılmalıdır.

Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranlarıyla ilgili olarak aşağıda yeralan örnekte Ekim 2007 cari ay olarak değerlendirilmektedir.

I: Endeks değeri

t: Cari ay

$$(I_t / I_{t-12}) \times 100 - 100$$

t-12: Bir önceki yılın aynı ayı

Örnek 3: Ekim 2006 ve Ekim 2007 yılı aylık endeks değerleri

Ekim/2006	Ekim/2007
132.47	142.67

$$\begin{aligned} \text{Yıllık değişim (\%)} &= (I_t / I_{t-12}) \times 100 - 100 \\ &= (142.67 / 132.47) \times 100 - 100 \\ &= 7.70 \end{aligned}$$

Bu örnekte fiyatlar genel düzeyinde, 2007 yılı Ekim ayında, 2006 yılı Ekim ayına göre %7.70 oranında artış gerçekleşmiştir.

Soru 16: Fiyat endekslerinde "oniki aylık ortalamalara göre değişim oranı" nedir? Nerelerde kullanılır?

Geriyeye dönük 12 ayın endeks rakamı ortalamasının, bir önceki 12 aylık endeks rakamı ortalamasına oranı olarak ifade edilmektedir. Bu durumda en son 24 adet aylık endeks rakamının işleme alınması gerekmektedir. Bu oran, yıl içindeki diğer aylardaki fiyat değişim oranlarını da hesaba kattığı için enflasyon oranındaki eğilimi daha anlamlı bir şekilde yansıtmaktadır. Enflasyon oranı düşük olan ülkeler için oniki aylık ortalamalara göre ya da bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranını kullanmak çok farklı sonuçlar getirmemektedir.

Oniki aylık ortalamalara göre değişim cari aya ait endeks değeri dahil, geriye dönük 12 aya ait endekslerin ortalamasının (d_1) bir önceki 12 aylık endeksler ortalamasına (d_2) oranlanmasıyla bulunmaktadır.

Oniki aylık ortalamalara göre değişim oranlarıyla ilgili olarak aşağıda yeralan örnekte Ekim 2007 cari ay olarak değerlendirilmektedir.

I: Endeks değeri

$$(d_1 / d_2) \times 100 - 100$$

t: Cari ay

d₁: Birinci dönem endeksleri ortalaması

$$(I_t + I_{t-1} + \dots + I_{t-11}) / 12$$

d₂: İkinci dönem endeksleri ortalaması

$$(I_{t-12} + I_{t-13} + \dots + I_{t-23}) / 12$$

Örnek 4: d₁'e ait endeksler d₂'ye ait endeksler

Ekim/2007...Kasım/2006	Ekim/2006..Kasım/2005
142.67 + ... + 134.18	132.47 + ... + 122.14

$$d_1 = 138.15$$

$$d_2 = 126.77$$

$$12 \text{ aylık ortalamalara göre değişim (\%)} = (d_1 / d_2) \times 100 - 100$$

$$= (138.15 / 126.77) \times 100 - 100$$

$$= 8.98$$

Bu örnekte fiyatlar genel düzeyinde, 2007 yılı Ekim ayında, oniki aylık ortalamalara göre yıllık %8.98 oranında artış gerçekleşmiştir.

Soru 17: Yıllık enflasyon için gösterge ne olmalıdır?

Yıllık enflasyon oranı bir yıllık (oniki aylık) dönemde fiyatlar genel düzeyindeki değişimi ifade etmektedir. Yıllık enflasyon oranını hesaplamak için iki yaklaşım vardır: Birincisi cari ay ile bir önceki yılın aynı ayının fiyat endekslerinin karşılaştırılmasıdır. İkincisi ise cari ay dahil olmak üzere son oniki aylık dönemin fiyat endekslerinin ortalamasının, bu dönemden önceki oniki aylık dönemdeki ortalaması ile karşılaştırılmasıdır. İki yaklaşımda da aynı fiyat endeks serisi kullanılmakla birlikte, sonuçlar farklı çıkmaktadır.

Eğer bulunduğumuz yıl içindeki fiyat artış oranları bir önceki yıla göre daha yavaş bir seyir izliyor ise o zaman geçen yılın aynı ayına göre değişim oranı, oniki aylık ortalamalara göre daha düşük çıkacaktır.

Eğer içinde bulunulan yıldaki fiyat değişim oranları bir önceki yıla göre daha hızlı bir seyir izliyor ise o zaman oniki aylık ortalamalara göre değişim oranı, geçen yılın aynı ayına göre değişim oranından yüksek çıkacaktır.

Örneğin; Şu an içinde bulunulan ayın 2007 Ekim ayı olduğu varsayılırsa, geçen yılın aynı ayına göre değişim oranı, 2006 ile 2007 yılları Ekim aylarının karşılaştırılması olacaktır.

I: Endeks değeri

$$(I_t / I_{t-12}) \times 100 - 100 \quad t: \text{Cari ay}$$

t-12: Bir önceki yılın aynı ayı

Ekim/2006 Ekim/2007

$$132.47 \quad 142.67$$

$$\text{Yıllık değişim (\%)} = (142.67 / 132.47) \times 100 - 100$$

$$= 7.70$$

Bu örnekte fiyatlar genel düzeyinde, 2007 yılı Ekim ayında, 2006 yılı Ekim ayına göre %7.70 oranında değişim gerçekleşmiştir.

Oniki aylık ortalamalara göre değişim oranı ise 2006 yılı Kasım - 2007 yılı Ekim arası gerçekleşen 12 aya ait aylık endeks rakamlarına ait ortalama değerin, 2005 yılı Kasım - 2006 yılı Ekim arası gerçekleşen 12 aya ait aylık endeks rakamlarına ait ortalama değerin birbirine oranının yüzde olarak ifadesidir. Kısacası, yıl

İçerisindeki diğer ayların değişim oranlarının etkisi de hesaplamalara dahil edilmiş olacaktır.

I: Endeks değeri

$$(d_1 / d_2) * 100 - 100$$

t: Cari ay

d_1 : Birinci dönem endeksleri ortalaması

$$(I_1 + I_{t-1} + \dots + I_{t-11}) / 12$$

d_2 : İkinci dönem endeksleri ortalaması

$$(I_{t-12} + I_{t-13} + \dots + I_{t-23}) / 12$$

d_1 'e ait endeksler

d_2 'ye ait endeksler

Kasım 2005...Ekim 2006

Kasım 2006...Ekim 2007

$$(122.14 + \dots + 132.47) / 12$$

$$(134.18 + \dots + 142.67) / 12$$

$$d_1 = 126.77$$

$$d_2 = 138.15$$

$$12 \text{ aylık ortalamalara göre değişim (\%)} = (138.15 / 126.77) * 100 - 100$$

$$= 8.98$$

Bu örnekte fiyatlar genel düzeyinde, 2007 yılı Ekim ayında, oniki aylık ortalamalara göre yıllık % 8.98 oranında değişim gerçekleşmiştir.

2006 Ekim ayında fiyat endeksinin 132.47 ve 2007 Ekim ayında fiyat endeksinin 142.67 olması durumunda, geçen yılın aynı ayına göre artış % 7.70'tir. Son oniki aylık dönemin endekslerinin ortalamasının 138.15, bir önceki oniki aylık dönemin endekslerinin ortalamasının da 126.77 olduğu düşünüldüğünde; oniki aylık ortalamalara göre değişim % 8.98 olarak bulunacaktır. Oniki aylık ortalamalar yıl içindeki düşüş ve artışları yansıttığı halde geçen yılın aynı ayına göre ölçümler, yıl içindeki bu dalgalanmaları yansıtmamaktadır.

Soru 18: Çekirdek enflasyon nedir?

Çekirdek enflasyon, enflasyonun geleceğine ilişkin tahmin edici gücü yüksek olan, enflasyonun eğilimini belirleyen ve para politikasının oluşturulmasına yardımcı olan bir göstergedir. Çekirdek enflasyon, fiyatlarda gözlenen tüm geçici etkilerin arındırılması sonucunda fiyatlar genel düzeyindeki artış anlamına gelmektedir. Bu geçici etkilerin arındırılması için özel kapsamlı fiyat endeksleri ile hesaplanmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2005 yılı Ocak ayından itibaren hesaplanıp yayımlanan "Özel Kapsamlı TÜFE Göstergeleri" Türkiye için çekirdek enflasyon göstergeleridir.

Soru 19: Özel Kapsamlı TÜFE Göstergeleri nasıl hesaplanmaktadır?

Özel Kapsamlı TÜFE Göstergeleri, Tüketici Fiyatları Endeksinden bazı alt kalemlerin dışlanması yoluyla oluşturulan fiyat endeksleridir. Bu özel kapsamlı fiyat endeksleri, tüketici fiyatlarında gözlenen tüm geçici etkilerin arındırılması ile fiyat değişimlerini ölçmektedir. Bu nedenle, uluslararası piyasalardaki fiyat hareketlerine bağlı enerji fiyatları, mevsimsel etkilere maruz ürünlerin fiyatları, devletin kontrolünde belirlenen fiyatlar ve dolaylı vergilerin (KDV, ÖTV gibi), tüketici fiyatları endeksinden kademeli olarak ayrıştırılması ile hesaplanmaktadır. Hesaplanan bu göstergeler, gerçekleşen enflasyonun kaynağının açıklanmasında önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.

Soru 20: Özel Kapsamlı TÜFE Göstergeleri nelerdir?

Özel Kapsamlı TÜFE Göstergeleri hiyerarşik olarak aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

KAPSAM

- (A) Mevsimsel ürünler hariç
- (B) İşlenmemiş gıda ürünleri hariç
- (C) Enerji hariç

- (D) İşlenmemiş gıda ürünleri ve enerji hariç
- (E) Enerji, alkollü içkiler ve tütün ürünleri hariç
- (F) Enerji, alkollü içkiler, tütün ürünleri, fiyatları yönetilen/yönlendirilen diğer ürünler ve dolaylı vergiler hariç
- (G) Enerji, alkollü içkiler ve tütün ürünleri, fiyatları yönetilen/yönlendirilen diğer ürünler, dolaylı vergiler ve işlenmemiş gıda ürünleri hariç
- (H) İşlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler, tütün ürünleri ve altın hariç

Açıklamalar:

Tanımlarda dışlanan mal ve hizmet gruplarının örnek içerikleri aşağıda gösterilmiştir.

Enerji: Su, elektrik, tüp, kalorifer yakıtı, kömür, odun, benzin, LPG, mazot, motor yağı

Alkollü içkiler ve tütün ürünleri: Rakı, viski, bira, şarap, tütün ve sigaralar

İşlenmemiş gıda ürünleri: Et, sakatat, balık, süt, yumurta, taze meyve ve sebzeler

Yönetilen/yönlendirilen fiyatlar: Belediye ekmeği, atık çöp, devlet hastanelerinde çeşitli sağlık hizmetleri, otoban ücretleri, çeşitli toplu taşıma ücretleri, çeşitli iletişim hizmetleri, şans oyunları, üniversite harcı, noter ücretleri.

II. ENDEKSLERLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Soru 21: Endeksin temel yapısı nedir?

Endeks belirli bir olaya ait sayısal verilerde zaman veya mekan boyutunda meydana gelen oransal değişimin göstergesidir. Endeks, ortalama ve oranların kullanıldığı işlemler dizisi sonunda bulunan ve yüzdelikle ifade edilen sayıdan ibarettir. Endekste biri kıyaslanan, diğeri temel olmak üzere iki değer vardır. Kıyaslanan değer paya, temel değer paydaya yazılır. Oransal kıyaslamayı kolaylaştırmak için bölme işleminin sonucu 100 ile çarpılır. Böylece temel değer 100 kabul edilerek diğerlerinin buna göre kaç olacağı belirlenmiş olur.

Soru 22: Endeks çeşitleri nelerdir?

Endeks hesabında, endeksin cinsine ve kapsamına uygun çeşitli yöntemler kullanılır. Bu nedenle, endeks hesaplama yöntemlerini endeks çeşitleri ile birlikte incelemek kolaylık sağlar. Endeksler şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

1. Yer ve zaman endeksleri
2. Sabit ve değişken esaslı endeksler
3. Basit ve bileşik endeksler

Soru 23: Yer ve zaman endeksleri nedir?

Nüfus, üretim ve fiyat gibi herhangi bir istatistikteki değişkene ait değerlerin, bölgeler, iller vb. gibi mekanlar itibarıyla gösterdiği oransal değişimin ölçüsüne *yer endeksi* denir. Ancak genellikle endeks denince ilk akla gelen, zaman endeksidir.

Yine nüfus, üretim ve fiyat gibi istatistikteki değişkenlere ait değerlerin zaman itibarıyla gösterdiği oransal değişimlerin ölçüsüne *zaman endeksi* denir. Bu endeksler bir zaman serisine dayanırlar ve uygulamada yaygın olarak kullanılırlar.

Soru 24: Sabit ve değişken esaslı endeksler nasıl tanımlanır?

Endekslerin sabit ve değişken olarak ayrımı genellikle zaman serileri için sözkonusudur. Belirli bir dönem veya belirli bazı dönemlerin ortalaması esas kabul edilip, serinin bütün değerlerini bunun yüzdesi olarak gösterilmesi suretiyle elde edilen endekse *sabit esaslı endeks* denir. Değişik devrelere ait verilerin karşılaştırıldığı sabit dönem değişmez.

Esas alınan dönem değişken olduğunda, diğer bir ifade ile, her değer bir önceki dönemin değeri ile karşılaştırıldığında buna *değişken esaslı endeks* denir.

Soru 25: Basit ve bileşik endeksler nedir?

Basit endeksler tek maddeyi kapsayan endekslerdir. *Bileşik endeksler* iki veya daha çok maddeyi kapsamaktadır.

Soru 26: Bileşik endeksler nasıl hesaplanır?

Bileşik endeks hesabında kullanılan yöntemler şunlardır:

1. *Basit toplam endeks*: Endeksin kapsadığı maddelerin cari dönemdeki değerlerinin toplamı, temel dönemdeki değerlerin toplamına bölünür ve sonuç 100 ile çarpılır.
2. *Basit endekslerin ağırlıksız aritmetik ortalaması*: Temel döneme göre her madde için hesaplanan basit endekslerin aritmetik ortalamasının 100 ile çarpımıdır.
3. *Basit endekslerin ağırlıklı aritmetik ortalaması veya ağırlıklı toplam endeks*: Endeksin kapsadığı maddelerin endeksin konusuna göre tüketim, üretim, ithalat, ihracat vb. değerlerinin toplam değere oranlanarak ağırlıklandırılması ile hesaplanan endekslerdir.

Bu yöntemde yeralan temel endeksler;

3.1. Sabit ağırlıklı toplam endeks (Laspeyres Endeksi): Ağırlıkların referans alındığı dönem endeksin başlangıç dönemi veya karşılaştırılan dönemlerden önceki dönemdir.

3.2. Değişken ağırlıklı toplam endeks (Paasche Endeksi): Ağırlıkların referans alındığı dönem karşılaştırılan dönemlerden son dönemdir.

3.3. İdeal endeks (Fisher Endeksi): Laspeyres ve Pasche Endekslerinin geometrik ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Böylece ağırlıklar, karşılaştırılan dönemlerin her ikisine de ait olmaktadır.

Soru 27: Endeksler hangi konular için hesaplanır?

Endeksler genellikle fiyatların ya da miktarların zaman içindeki değişimlerini ölçmek için hesaplanır. Günümüzde sıklıkla kullanılan fiyat endekslerine; tüketici fiyat endeksi, üretici fiyat endeksi, inşaat maliyet endeksi, çiftçinin eline geçen fiyat endeksi, çiftçinin ödediği fiyat endeksi, dış ticaret fiyat endeksi örnek olarak verilebilir.

Çeşitli olayların miktarlarında meydana gelen oransal değişimleri ölçmek amacıyla hesaplanan miktar endeksleri de fiyat endeksleri kadar önemlidir. Sanayi üretim ve dış ticaret miktar endeksleri en çok kullanılan miktar endekslerine örnek olarak gösterilebilir.

Soru 28: Fiyat endeksi ne demektir?

Fiyat endeksi, seçilmiş mal ve hizmetlerin ortalama fiyatlarının belli bir döneme göre değişimini ölçer. Endeks oluşturmak için ilgilenilen piyasaya göre (tüketici, üretici, ihracat, ithalat vb.) ve bu piyasayı temsil edecek bir mal ve hizmet sepeti oluşturulur ve seçilmiş maddelerin fiyatları dönemsel olarak izlenir. Fiyat endeksleri, fiyatlarının izlendiği mal ve hizmet piyasasına göre isimlendirilir.

Bunlara; tüketici fiyatları endeksi, üretici fiyatları endeksi, ihracat fiyatları endeksi, ithalat fiyatları endeksi örnek olarak gösterilebilir.

Soru 29: Fiyat endekslerine neden ihtiyaç duyulmaktadır?

Bir ülkenin ekonomik yapısının belirlenmesinde, ekonomik kararlar alınmasında, kişilerin satın alma gücünün tespitinde, ücret ve maaşların belirlenmesinde, tüketici tarafından satın alınan mal ve hizmetlerdeki perakende fiyatların tespiti ve bu fiyatlarda zaman içerisinde meydana gelen değişimin belirlenmesinde fiyat endekslerine ihtiyaç vardır. Yine sosyo ekonomik durum ve eğilimin belirlenmesinde, konjonktürün tayini ve geleceğe dönük kararlar alınmasında fiyat endekslerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Soru 30: Fiyat endekslerinin hesaplanması için gereken temel değişkenler nelerdir?

Hesaplanmanın yapılabilmesi için gerekli olan değişkenler şunlardır:

- Mal ve hizmet sepeti
- Temel yıl ağırlıkları
- Temel yıl fiyatları
- Cari fiyatlar.

Soru 31: Endekslerin hesaplamasında kullanılan mal ve hizmet sepeti nedir?

Endekslerin hesaplanabilmesi için, fiyatlarının dönemsel olarak izlendiği belirli bir mal ve hizmet listesine endeksin 'mal ve hizmet sepeti', veya 'madde sepeti' denir.

Endekslerde tüm mal ve hizmetlerin düzenli olarak fiyat hareketlerini izlemek çok zordur. Bu nedenle belirlenen bir ölçüte göre önemli mal ve hizmetlerle sınırlanarak temsil edilen sepete 'mal ve hizmet sepeti' denir. Seçilen mal ve hizmetler; tür, miktar ve

kalite olarak açıkça tanımlanır ve endeksin amacına yönelik olarak güncelliği sağlanır.

Soru 32: Endeks hesaplamasında kullanılan ağırlık nedir?

Endeks hesaplanabilmesi için gerekli, seçilmiş mal ve hizmetlerin toplam sepet içerisindeki değerlerine bağlı olarak aldıkları paya ağırlık denir. İki tür ağırlık söz konusudur.

Sabit ağırlık: Tüketim ya da üretim yapısı aylar ya da mevsimlerden etkilenmeyen maddelerin ağırlıklarına denir.

Değişken ağırlık: Tüketim ya da üretim yapısı mevsimlerden etkilenen maddelerin ağırlıklarına denir. Örneğin tarımsal ürünlerin ve giyim ürünlerinin tüketimi ve üretimi mevsimlerden etkilenmektedir. Endeks kapsamındaki bu ürünler üretildikleri ve/veya tüketildikleri aylarda daha fazla ağırlık almakta, arz ve talebinin olmadığı aylarda da daha az ağırlık almaktadır. Böylece yıl içinde aylar itibarıyla toplam sepet içindeki etkileri değişkenlik göstermektedir.

Soru 33: Temel yıl fiyatı nedir?

Fiyat endeksleri hesaplanabilmesi için gerekli olan mal ve hizmetlerin temel yıla ait 12 aylık ortalama fiyatlarına temel yıl fiyatı denir. Temel yıl, endeksin daha sonraki dönemlerle karşılaştırıldığı yıldır.

Soru 34: Cari fiyat nedir?

Fiyat endeksleri hesaplanabilmesi için gerekli olan mal ve hizmetlerin ilgili dönemde yürürlükte olan fiyatlarına denir.

Soru 35: Türkiye’de ilk fiyat endeksi ne zaman yayımlanmıştır?

İlk olarak 1914 yılında Osmanlı döneminde İstanbul il merkezinden derlenen 26 maddenin perakende fiyatlarıyla ağırlıksız olarak **“Hayat Pahallığı Endeksi”** hesaplanmıştır.

Daha sonra 1927 yılında İstanbul Ticaret Odası tarafından bir çalışma başlatılmış ve İstanbul Ticaret Odası 1929 yılında, İstanbul piyasasında toptan muamele gören 52 maddenin ağırlıklı geometrik ortalaması ile hesaplanmış **“Toptan Eşya Fiyatları”** endeksini yayımlamıştır.

Soru 36: Ülkemizde fiyat endeksi konusunda hangi çalışmalar yapılmıştır?

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından hesaplanan tüketici ve üretici fiyatları endeksleri temel yılları ve kapsamına göre aşağıda sıralanmıştır:

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)

Temel Yıl	
1955=100	Ankara için TÜFE
1958=100	Ankara için TÜFE
1968=100	11 il, Türkiye için TÜFE
1978-1979=100	14 il, 5 bölge, Türkiye için Kentsel Yerler TÜFE
1987=100	16 il, 5 bölge, Türkiye için Kentsel Yerler TÜFE
1994=100	19 il, 7 bölge, Türkiye için Kentsel Yerler TÜFE
2003=100	81 il, 26 istatistikî bölge, Türkiye için TÜFE

Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE)

Temel Yıl	
1981=100	Türkiye (Toptan Eşya Fiyatları Endeksi)
1987=100	Türkiye (Toptan Eşya Fiyatları Endeksi)
1994=100	Türkiye (Toptan Eşya Fiyatları Endeksi)
2003=100	Türkiye (Üretici Fiyatları Endeksi)

Soru 37: Endeksler neden yenilenmektedir?

Sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan hızlı ve büyük bir değişim içinde olan ülkemizde zaman içerisinde teknolojinin de getirdiği yenilikler doğrultusunda; üretimi ve/veya satışı yapılan mal ve hizmetlerin değişiklik göstermesi nedeniyle toplumumuzun tüketim yapısında da değişime neden olmaktadır.

Üretimdeki sektörlerin, firmaların ve ürünlerin paylarında ve yapılarında değişiklikler olmaktadır. Bu değişim çerçevesinde bazı mal ve hizmetler yerini yenilerine bırakırken, bazıları da tüketim içerisinde önemini yitirmektedir. Örneğin; cep telefonu, DVD, kontak lens, bilgisayar gibi ürünlerin tüketimi günden güne artmaktadır. Jeton, kibrit, mektup gönderme, gibi mal ve hizmetlerin tüketimi azalmaktadır.

Tüketim ve üretim yapısındaki bu değişikliklerin endekslerle yansıtılabilmesi ve endekslerin güncel olması kaçınılmaz bir olgudur. Uluslararası tavsiyelerde de endekslerin beş yılda bir yenilenmesi önerilmektedir.

III. TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ (TÜFE)

Soru 38: Tüketici fiyatları endeksi (TÜFE) nedir?

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE), belirli bir referans döneminde bireylerin ortalama tüketim kalıplarını yansıtan bir mal ve hizmet sepetinin zaman içinde fiyat değişimini ölçer. Endeks sepetinde yer alan mal ve hizmetlerin miktar ve kalite değişimleri gözönüne alınarak endeksin sadece fiyat hareketlerini yansıtmayı sağlamaktadır.

Perakende fiyat değişimleri ve bu fiyat değişimlerinden bireylerin nasıl etkilendikleri ile ilgili enflasyon oranı, TÜFE değişim oranıdır.

Soru 39: TÜFE hangi amaçlar için kullanılır?

TÜFE değişik amaçlar için kullanılır. Bu amaçlardan en önemlileri:

- Makro ekonomik anlamda enflasyonun ölçülmesi ve diğer ülkelerin enflasyonlarıyla karşılaştırılması,
- Hükümetlerin ekonomik politikalarının belirlenmesi,
- Ücretlerin ve fiyatların ayarlanması,
- Herhangi bir değer verisinin enflasyondan arındırılması (deflatör olarak kullanılması),
- Milli muhasebe hesaplarına gösterge olması,
- Fiyat analizlerine gösterge olması,
- Ticari faaliyetlerin yönlendirilmesi,
- Perakende fiyat ve kira artış tespitlerine gösterge olmasıdır.

Soru 40: TÜFE tüm Türkiye'yi temsil etmekte midir?

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından hesaplanmakta olan 2003 Temel Yıllı TÜFE harcamayı yapan kişilerin ıruğuna ve yurtiçinde yerleşik olup olmadığna bakılmaksızın Türkiye'de yapılan tüm tüketim harcamalarını kapsamaktadır. Kapsamda, nüfusun gelir

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)

gruplarına veya coğrafi bölgelere göre herhangi bir ayırım yapılmamıştır.

Soru 41: Hangi yerleşim yerleri için TÜFE hesaplanmaktadır?

2003 Temel Yıllı TÜFE, "Türkiye" için ve "İstatistiksel Amaçlı Bölge Birimleri Sınıflaması"na göre 26 Bölge için hesaplanmaktadır. Ankara, İstanbul, İzmir illeri kendi başlarına birer bölge oluşturmaktadır. Ek 1'de bölgelerin kapsadığı iller belirtilmiştir.

Soru 42: TÜFE kimlerin harcamalarını temel alır?

2003 Temel Yıllı TÜFE'de, aralarında akrabalık bağı bulunsun ya da bulunmasın, aynı konutta veya aynı konutun bir bölümünde yaşayan bir veya birden fazla kişiden oluşan hanehalklarının, kurumsal nüfus olarak adlandırılan okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastane, hapisane, kışla ve orduvevlerinde yaşayan kişilerin ve bunların yanısıra, yurtiçinde yerleşik olarak ikamet etmeyen turistlerin yaptıkları bireysel tüketim harcamaları temel alınmaktadır.

Soru 43: TÜFE'ye temel olan kitle nasıl seçilmektedir?

TÜFE, tanımından da anlaşılacağı üzere, belirli bir kitlenin tüketimine konu olan mal ve hizmet sepetinin zaman içerisindeki fiyat değişimini yansıtır. Bu durumda öncelikle endeks kapsamına alınan nüfusun belirlenmesi gerekir. TÜFE'de, endeksin amacına göre kitlenin seçiminde alternatif yaklaşımlar olabilmektedir. Bunlar; coğrafi kapsam, sosyal kapsam, gelir kapsamı, nüfus kapsamı vb. kriterlerdir. Ülkenin belirli kesimleri kent, kır veya bölgesel ayırmda ele alınarak endeksler hesaplanabilmektedir. Endeks hesaplanmasında kitle o ülkede yaşayan toplam nüfus olabileceği gibi, gelir gruplarına, gelir kaynaklarına veya geçim tarzına göre seçilmiş kitleler de (işçi, ücretli, müteşebbis gibi) olabilmektedir.

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından hesaplanmakta olan 2003 Temel Yıllı TÜFE herhangi bir coğrafi, demografik veya gelir grubu ayırma günden yurtdışında tüketim harcaması yapan tüm bireyleri kapsamaktadır.

Soru 44: 2003 Temel Yıllı TÜFE'ye temel olan tüketim nedir?

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından hesaplanıp yayımlanan "2003 Temel Yıllı TÜFE"nin temel amacı, piyasada tüketime konu olan mal ve hizmetlerin fiyatlarındaki değişimi ölçerek enflasyon oranını hesaplamaktır. Bu amaca yönelik olarak hanehalkları, turistler ve kurumsal nüfusun yaptığı bireysel tüketim harcamaları ve böylece yurtdışında yapılan tüm nihai parasal tüketim harcamaları temel alınmaktadır.

Soru 45: Hanehalkının nihai parasal tüketim harcaması nedir?

Hanehalkının nihai parasal tüketim harcaması, hanehalklarının satınalma yoluyla yaptığı harcamalardır. Bu kavram, hanehalklarının kendi tüketimlerine yönelik üretimleri, diğer hanelerden mal ve hizmet olarak aldıkları yardımlar gibi yine tüketim kapsamında olan ama parasal olarak piyasada alım-satım konu olmayan unsurları kapsamaz. Kısaca, bireylerin mal ve hizmet piyasasında yaptıkları tüm parasal harcamalardır.

Soru 46: Hanehalkı Tüketim harcamaları nasıl belirlenmektedir?

Hanehalkı bütçe anketlerinde, hanehalklarının anket ayında yaptıkları gıda, giyim, sağlık, ulaştırma, konut, ev eşyası ve benzeri konulardaki tüketim harcamalarına ilişkin sorular sorulmaktadır. Hanehalklarının yaptıkları tüketim harcamaları, hanehalkının yaptığı tüm harcamaları günlük olarak kayıt ettiği "Hanehalkı Harcama Kayıt Defteri" ve hanede bulunan 15 ve daha büyük yaşta fertlerin

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)

bireysel harcamalarını kaydettikleri "Ferdî Harcama Kayıt Defteri" aracılığıyla anketörler tarafından derlenmektedir. Aynı şekilde Türkiye İstatistik Kurumu turistlerin ve kurumsal nüfus olarak adlandırılan okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastane, hapishane, kışla ve orduevinde yaşayan kişilerin bireysel tüketim harcamalarını da özel anketlerle derleyerek Türkiye'de yapılan toplam tüketim harcamalarını mal ve hizmet ayrımında elde etmektedir.

Soru 47: TÜFE hesaplaması için ne tür veriler gereklidir?

TÜFE'yi hesaplamak için; bir 'mal ve hizmet sepeti' ile bu mal ve hizmetler için yapılan 'harcama değerlerine', 'temel yıl' ve 'cari ay fiyatlarına' ihtiyaç vardır.

Soru 48: TÜFE hesaplamasında gerekli olan mal ve hizmetler nasıl sınıflandırılmaktadır?

Mal ve hizmet sınıflamasının temelini, mümkün olduğunca birbirine ilişkili olan aynı tüketim ve üretim özelliğine ve benzer fiyat hareketliliğine sahip maddelerin bir araya getirilmesi oluşturmaktadır. Madde çeşidinden, mal ve hizmet grubuna kadar endeks hesaplanabilmesi ve uluslararası endeks karşılaştırmalarının yapılabilmesi için de sınıflamaya ihtiyaç vardır.

TÜFE'nin hesaplanabilmesi için kullanılan sınıflama "Ulusal Hesaplar Sınıflaması"nın (SNA- System of National Accounts) alt çalışması olan "Amaca Göre Kişisel Tüketim Harcamaları Sınıflaması"dır (COICOP- Classification of Individual Consumption by Purpose). Sınıflama madde çeşidinden başlamakta ve ana gruplara kadar devam etmektedir.

Soru 49: TÜFE sınıflamasında yeralan ana gruplar nelerdir?

Amaca Yönelik Kişisel Tüketim Harcamaları Sınıflaması'nda yeralan ana gruplar şunlardır:

1. Gıda ve alkolsüz içecekler
2. Alkollü içecekler ve tütün
3. Giyim ve ayakkabı
4. Konut
5. Ev eşyası
6. Sağlık
7. Ulaştırma
8. Haberleşme
9. Eğlence ve kültür
10. Eğitim
11. Lokanta ve oteller
12. Çeşitli mal ve hizmetler

Soru 50: TÜFE mal ve hizmet sepeti nedir?

TÜFE'nin hesaplanabilmesi için gereken, fiyatlarının takip edileceği seçilmiş mal ve hizmetlerden oluşan sepete mal ve hizmet sepeti denir.

Soru 51: TÜFE mal ve hizmet sepeti nasıl belirlenir?

TÜFE'nin temeli, hanelerin belirli bir dönemde yaptıkları tüketim harcamalarına dayanmaktadır. Tüketim harcamalarına konu olan mal ve hizmetlerin neler olduğu ve ne miktarda satın alındığının belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için hanehalklarının tüketim harcamaları "Hanehalkı Bütçe Anketi" ile, turistlerin tüketim harcamaları "Yabancı Ziyaretçiler Anketi" ile, okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastane, hapisane, kışla ve orduevlerinde yaşayan kişilerin tüketim harcamaları da "Kurumsal Nüfusa Yönelik Tüketim Harcamaları Anketi" ile belirlenmektedir.

Her bir mal ve hizmet için yapılan tüketim harcaması; toplam harcama içinde aldığı paya göre sıralanarak, her bir harcama grubunda önemli paya sahip mal ve hizmetler sepetine dahil

edilmektedir. Hanehalkları tarafından belirli bir ihtiyacı karşılamak amacıyla satın alınan tüm mal ve hizmetlerin endeks kapsamı içinde yer alması imkansız olduğu için, en çok tüketim harcaması yapılan mal ve hizmetler endeks kapsamına alınmaktadır.

Soru 52: TÜFE mal ve hizmet sepeti ne sıklıkla güncellenmektedir?

TÜFE mal ve hizmet sepeti her yılın Aralık ayında güncellenmektedir.

Soru 53: TÜFE'de piyasaya yeni çıkan maddeler endekse dahil edilebilir mi?

Piyasaya yeni çıkan maddeler tüketim harcamalarında önemli bir paya sahip olduğunda, yıl sonunda mal ve hizmet sepetinin ve harcama ağırlıklarının güncellenmesi sırasında endekse dahil edilmektedir. Yeni önem kazanan mal ve hizmetler tüketici piyasasının izlenmesi ve her yıl uygulanmakta olan tüketim harcamaları anketleri ile belirlenmektedir.

Soru 54: TÜFE mal ve hizmetlerinin seçiminde hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Endeks kapsamında yer alan mal ve hizmetlerin seçiminde;

- Hanehalklarının tüketim harcamalarında önemli bir ağırlığa sahip olması,
- Tanımlanabilir nitelikte olması,
- Birim fiyatına ulaşmanın mümkün olması,
- Fiyatının izlenebilir olması,
- Tüketim harcamasında eşik önemde ağırlık almamasına rağmen yakın zamanda ağırlık alması muhtemel mal ve hizmetlerden oluşur.

Soru 55: TÜFE mal ve hizmet sepeti oluşturulurken hangi harcamalar kapsam dışı tutulmaktadır?

Endeks mal ve hizmet sepeti oluşturulurken;

- Hanehalkı fertlerinin işyerleri için yaptıkları harcamalar,
- Haneler tarafından yatırım amacıyla yapılan harcamalar (gayrimenkul alımı, antika alımı gibi),
- Tasarruflar,
- Hanehalkı fertlerinin yurtdışında yaptıkları harcamalar,
- Gelir vergileri ve diğer dolaysız vergiler,
- Kulüp aidatları ve bağışlar,
- Parasal borçlar ve verilen hediyeeler,
- Emekli ve sosyal güvenlik aidatları, hayat sigortası vb. sigorta primleri gibi harcamalar kapsam dışında tutulmaktadır.

Soru 56: 2008 yılı TÜFE ana harcama grup sayısı, alt grup sayısı, madde sayısı ve grupların ağırlıkları nelerdir?

2008 yılı itibariyle, 2003 Temel Yılı TÜFE'de, 12 ana grup, 44 alt grup ve 454 madde kapsamaktadır. Sepete çeşitleriyle birlikte toplam 851 ürün girmektedir. Ek 2 sepetteki madde ve madde gruplarının ana harcama gruplarına göre dağılımı ve ana harcama grup ağırlıklarını gösterilmektedir.

Soru 57: TÜFE’de mal ve hizmetlerin ağırlık verilerinin kaynağı nedir?

Madde ağırlıkları, her bir maddeye ilişkin harcama değerlerinin ilgili madde grubunun toplam harcama değerindeki paylarıdır. TÜFE’de kullanılan ağırlıklar “Hanehalkı Bütçe Anketi”, “Kurumsal Nüfus Tüketim Harcaması Anketi” ve “Yabancı Ziyaretçiler Anketi” olmak üzere üç anketten elde edilmektedir. Ancak verilerin hanehalkı bütçe anketinden elde edilemediği veya yetersiz olduğu tüketim maddelerinde üretim, ihracat, ithalat ve perakende ticaret gibi çeşitli anketlerden elde edilen bilgiler yardımcı kaynak olarak kullanılmaktadır.

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)

Soru 58: TÜFE’de ağırlıklar nasıl hesaplanır?

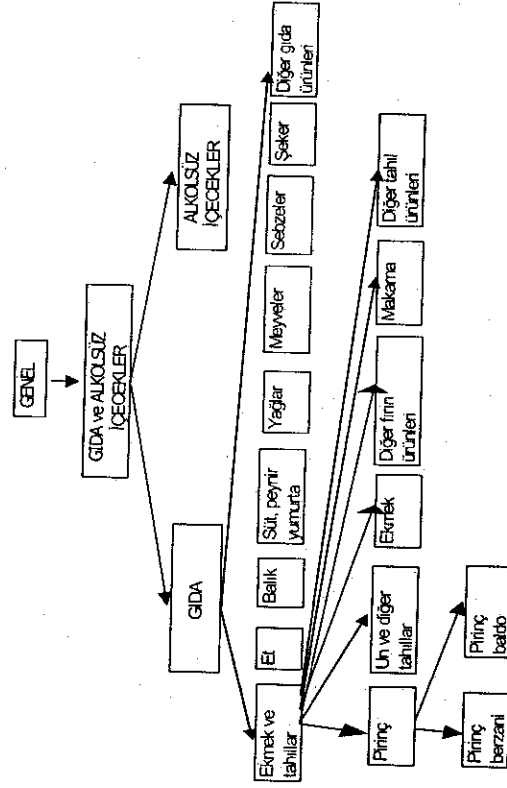
Mal ve hizmetlerin nitelikleri gözönüne alınarak bu tüketim maddeleri için yapılan harcama değerleri ve toplam harcama içindeki payları incelenmiştir. Yapılan incelemede bazı maddelerin aylar itibarıyla mevsimsel farklılık ve değişkenlik gösterdiği, bazı maddelerin ise aylar itibarıyla sabit kaldığı gözlenmiştir. Aylar itibarıyla farklılık gösteren maddeler (giyim, sebze ve meyve gibi) için, aylık harcama değerleri kullanılarak aylık değişken ağırlık hesaplanmıştır. Diğer maddelere ait ağırlık hesaplaması için 1 Ocak - 31 Aralık 2003 tarihleri arasındaki 12 aylık tüketim değerleri kullanılarak yıllık sabit ağırlık kullanılmıştır.

Maddeye ilişkin harcama değeri

Madde ağırlığı =

Maddeninin ait olduğu alt gruba ait toplam harcama değeri

Şekil 1'de 'Gıda ve alkolsüz içecekler' grubunda ağırlıkların hesaplanması ile ilgili şema bulunmaktadır:

Şekil 1. Tüketiciler tarafından 'Gıda ve alkoliziz içecekler' grubu için ağırlık sistemi

Soru 59: TÜFE için "fiyat derleme" kapsamına giren yerleşim yerleri nasıl belirlenir?

Fiyatların derlendiği örnek yerleşim yerleri tespit edilirken konut sayısı, nüfus yoğunluğu ve işyeri sayısı temel ölçüt olarak alınmıştır. Nüfus ve bina sayımları ile 2003 yılı Hanehalkı Bütçe Anketi'nden elde edilen harcama dağılımları yerleşim yerlerinin örneklemine belirlenmede kullanılmıştır. Bunun sonucunda 2008 yılı itibarıyla, 81 il ve 73 ilçe fiyat derleme kapsamına alınmıştır.

Soru 60: TÜFE'de fiyatların derlenmesinde dikkate alınması gereken konular nelerdir?

TÜFE'de kapsanan mal ve hizmetlere ait fiyatların derlenmesinde iki önemli unsur söz konusudur. Bunlar; kapsamdaki her bir mal ve hizmet için derlenecek "fiyat sayısı" ve "bu fiyatların derleneceği işyerlerinin seçimi"dir.

Soru 61: TÜFE'de fiyat derlenecek işyerlerinin seçimi nasıl yapılır?

Seçilen yerleşim yerlerinde endekste kapsanan mal ve hizmetlerin satışının yapıldığı işyerleri (market, giyim mağazası, bakkal, kasap, manav, muayenehane vb.) aşağıda belirlenen ölçütlere göre seçilmektedir:

- İşyerinin halkın yoğun alışveriş yaptığı yerlerden biri olması,
- İşyerinde aranılan nitelikte maddelerin topluca bulunabiliyor olması,
- İşyerinin faaliyet değiştirme veya kapanma gibi eğiliminin olmaması,

- İşyeri aranılan nitelikleri sağlıyorsa, daha önceki endekste takip edilen işyerlerinden olması,
- Giyim mağazalarının mümkün olduğunca kadın, erkek, çocuk ve bebek giysilerini bir arada satıyor olması,
- Özel amaçlı olarak sadece belirli bir kesime yönelik satış yapan kurum, vakıf, vb. türden bir işyeri olmaması,
- İşyerinin fiyat derleme konusunda işbirliğini kabul ediyor olmasıdır.

Zaman içerisinde TÜFE'de kapsanan işyerleri kapanabilir, faaliyet değiştirebilir veya takip edilen ürünler bulunmayabilir. Bu durumda, yeni işyerleri ile eski işyerleri, madde tanımları ve fiyatlar bakımından karşılaştırılır ve tutarlılık sağlanarak yeni işyeri endekse dahil edilmektedir.

Soru 62: TÜFE'de aynı madde için derlenecek fiyat sayısı nasıl belirlenmektedir?

Belirli bir mal ve hizmet için derlenecek fiyat sayısı, mal ve hizmetlerin işyerleri arasındaki fiyat farklılaşma derecesine bağlıdır. Eğer, mal ve hizmetin fiyat değişimi fazla ise, fiyat değişiminin daha az olduğu mal ve hizmete göre daha fazla fiyat sayısına gerek vardır. Pilot çalışmalarda madde tanımlarının belirlenmesi sırasında maddeler, işyerleri arasındaki fiyat farklılaşmasına (varyansına) göre ayrılmış ve bu madde grupları için yeterli sayıda fiyat gözleminin yapılması sağlanmıştır.

Soru 63: TÜFE'de fiyatlandırma sırasındaki KDV ve benzeri vergiler dikkate alınır mı?

TÜFE'de fiyatlar, tüketicinin ödediği KDV vb. vergiler dahil, peşin satış fiyatları olarak derlenir.

Soru 64: Mal ve hizmete uygulanan taksitli satış fiyatları veya ikinci el fiyatları TÜFE'de kapsanır mı?

TÜFE'de mal ve hizmete ait taksitli satış fiyatları veya anlaşmalı fiyatlar derlenmemektedir. Yine ikinci el fiyatlar endekste kapsamamaktadır.

Soru 65: TÜFE'de indirimli fiyatlar dikkate alınır mı?

İndirimli fiyatlar uygulaması tüm müşteriler için geçerli ise alınmaktadır. İndirimler, belirli tüketici grubuyla sınırlıysa, bu indirimler dikkate alınmamaktadır. Örneğin bazı marketlerin alışveriş kartına sahip olan müşterilerine yönelik indirimli fiyatlar endeks kapsamına alınmamaktadır.

İndirimlerde dikkat edilecek önemli nokta malın kalitesinin değişmemesidir. Fiyatlarda meydana gelen indirimler malın kalitesinin değişmesinden veya defolu olmasından kaynaklanıyorsa bu fiyatlar dikkate alınmamaktadır. Bazı perakende satıcıları ucuz satmak amacıyla takipte olan ürünlerin kalitesini değiştirip aynı mal gibi piyasaya sürebilir, bu gibi durumlarda gerekli kalite ayarlaması yapılarak fiyatlar endeks hesabına dahil edilmektedir.

Soru 66: TÜFE'de fiyat derlemek için işyerinden madde seçimi yapılırken kullanılan ölçütler nelerdir?

TÜFE'de, işyerlerinde maddenin tanımlanmasında belli ölçütler kullanılmıştır. Bu ölçütler;

- Maddenin tanımının doğru ve net yapılabiliyor olması,
- Maddenin tanımının endeks kapsamındaki tanım ile tutarlı olması,
- Kalite farkı olmaması,

- Ölçü biriminde tutarlılık sağlanması,
- Maddenin işyerinde satışının sürekli olması,
- Takip edilen maddenin ait olduğu madde grubuna ait maddelerin de fiyatının takip edilebilir olmasıdır.

Soru 67: TÜFE'de "madde tanımı" için önemlidir?

TÜFE'de aynı kalitedeki ve ölçüdeki maddelerin fiyatlarının takip edilmesi esastır. Bunun için madde tanımlarının standart hale getirilmesi gerekmektedir. Fiyat derleyen kişinin benzer ürünler arasından endeks kapsamındaki maddeyi rahatlıkla ayırt edebilmesi için madde tanımlarının mümkün olduğunca ayrıntılı olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Böylece fiyat derleyen kişilerin değişmesi durumunda aynı maddenin fiyatının derlenebilmesi sağlanabilmektedir. Marka, model, ölçü birimi ve maddeye ilişkin diğer özel bilgilerden oluşan tanımlar fiyat derlemeye en önemli unsurdur. Ayrıca bir madde çeşidinin üretimden kalkması veya talebin azalması vb. nedenlerle piyasada bulunamaması durumunda; ikame edilecek ürünün seçiminde madde tanımları yardımcı olmaktadır.

Soru 68: TÜFE'de "temel yıl fiyatları" nasıl hesaplanır?

2003 Temel Yılı TÜFE için seçilen maddelerin temel yıl fiyatları (Po), 1 Ocak-31 Aralık 2003 tarihleri arasındaki 12 aylık dönemin fiyatlarının ortalamasıdır. Değişken ağırlıklı maddelerin fiyatları ise bulundukları aylardaki ağırlıklarla elde edilmiş ağırlıklı ortalama fiyatlarıdır. Zincirleme endeks yapısı kapsamında daha sonraki yıllarda, her yılın Aralık ayı fiyatları temel yıl fiyatları olarak alınacaktır.

Temel yıl fiyatları değişik kaynaklar kullanılarak belirlenmiştir. 1 Ocak - 31 Aralık 2003 tarihleri arası uygulanan "2003 Hanehalkı Bütçe Anketi'nin" dönemsel verileri ile seçilen maddeler ve bu maddelere ait birim fiyatlar incelenmiştir. Ayrıca 1994=100 Kentsel

Yerler TÜFE'de kapsanan maddelerin 2003 yılına ait fiyatları irdelenmiş ve bunlarla beraber yeni maddelerin fiyatları derlenmeye başlanmıştır. Bu çalışmalar sonucu temel yıla ait aylık birim fiyatlar belirlenmiştir.

Soru 69: TÜFE'de fiyat derlenirken nelere dikkat edilmektedir ?

TÜFE'ye ait fiyatların derleneceği tarihlerin işyerindeki yetkililer tarafından önceden biliniyor olması ve özellikle alışverişin yoğun olduğu zamanların seçilmemesi gerekmektedir. Aksi halde, iş yoğunluğundan dolayı işyeri yetkilisinin fiyat derlemeye yardımcı olmaması gibi istenmeyen bir durum söz konusu olabilmektedir.

Fiyat derlenirken ilgili maddenin araştırmaya konu madde tanımına uyup uymadığına dikkat edilmekte, dolayısıyla doğru maddenin fiyatının derlendiğinden emin olunmaktadır. Eğer fiyatlarda değişim söz konusu ise bunun nedenleri araştırılmaktadır. Fiyatlarda meydana gelen değişimin gerçek fiyat değişimi mi yoksa kalite değişiminden mi kaynaklandığı belirlenmektedir.

Soru 70: Cari fiyat nedir?

Endeksin hesaplanabilmesi için gereken cari fiyat; endeks kapsamına alınan maddelerin ilgili ayda derlenen fiyatlarıdır. TÜFE'de kapsanan mal ve hizmetlerin aylık fiyatları tüm il merkezleri ve seçilmiş yerleşim yerlerindeki, seçilmiş işyerlerinden takip edilmektedir.

Soru 71: TÜFE'de cari fiyatlar nasıl derlenmektedir?

Aylık cari fiyatlar, ayın 10. ve 20. günlerini içine alan haftalarda, ay içerisinde fiyat değişikliğinin çok sık olduğu taze sebze ve meyveler ile petrol ürünleri için her hafta derlenmektedir. Kiralar için de ayda bir defa bilgi toplanmaktadır.

Ülke genelinde, yerleşim yerlerine göre fiyat farklılığı gösteren maddelerin aylık fiyatları, yerleşim yerlerinden sorumlu TÜİK Bölge Teşkilatındaki "fiyat izleme anketörleri" tarafından derlenmektedir.

Ülke genelinde yerleşim yerlerine göre fiyat farklılığı göstermeyen maddelerin aylık fiyatları ise TÜİK Ankara Bölge Müdürlüğü fiyat birimince derlenmektedir. TÜİK Ankara Bölge Müdürlüğü Fiyat birimi tarafından derlenen bu maddeler arasında şunlar yer almaktadır: Devlet hastanesi masrafları, uçak bileti, telekomünikasyon hizmetleri, tekel ürünleri.

Soru 72: TÜFE'de kira bedelleri nasıl derlenir?

Tüfe'de kira bedellerinin izleneceği konutlara ait adres, kiracının adı, soyadı, telefonu gibi bilgilerle konutun ısıtma sistemi, oda sayısı vb. özelliklerinin bulunduğu formlar aracılığı ile her ay kiracı tarafından ödenen kira bedelleri sorulmaktadır. Kira bedelleri fiyat izleme anketörleri tarafından telefonla veya kiracılarla yüz yüze görüşülerek suretiyle derlenmektedir.

Soru 73: TÜFE kapsamındaki kiralık konutların değiştirilmesi söz konusu mudur?

Kira fiyatı derlenen konut kiracının çıkması ile uzun süre boş kalabilir, ev yıkılabilir veya satılabilir. Bu durumlarda konutun özellikleri dikkate alınarak yeni bir kiralık konut ile ikame edilmektedir.

Soru 74: TÜFE'de bir maddenin bölge fiyatı nasıl hesaplanır?

Bölge fiyatı, maddenin bir bölgedeki yerleşim yerlerinden derlenen cari fiyatlarının geometrik ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Bölge fiyatları, bölgesel TÜFE'nin hesaplanmasında kullanılmaktadır.

Soru 75: TÜFE'deki bir maddenin Türkiye fiyatı nasıl hesaplanır?

Türkiye fiyatı, bir maddenin bölge fiyatlarının bölge ağırlıkları ile ağırlıklı aritmetik ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Türkiye içerisinde bölge ağırlıkları, bölgelerin alt tüketim değerinden aldıkları paylarla hesaplanmaktadır. Cari fiyatların bölgeler için elde edilmesinden sonra Türkiye içerisindeki bölge ağırlıkları ile çarpılarak Türkiye fiyatına ulaşılmaktadır. Türkiye geneli için TÜFE, Türkiye fiyatları ile hesaplanmaktadır.

Soru 76: Fiyat derleme formunun içeriği nedir?

Fiyat derleme formlarında; işyeri bilgisi (adres, sorumlu kişi, telefon no, faks no) ile fiyatı derlenecek madde adı, maddenin tanımı, varsa marka ve modeli, ölçü birimi, önceki aylardaki fiyatları ve her bir madde için anketör tarafından notların kaydedilebileceği bölüm yer almaktadır.

Soru 77: TÜFE'de Cari fiyatların kontrolü nasıl yapılır?

Cari fiyatlar aylık olarak işyerlerinden fiyat derleme formuna kaydedilmektedir. Fiyat derleme formuna kaydedilen fiyatların ilk kontrolü işyerinde yapılmaktadır. Fiyat serisi ve madde tanımı kontrol edilerek derlenen fiyatlar, "fiyat döküm tablosu"na aktarılmaktadır. Merkez ve Bölge Teşkilatı elemanları tarafından özel programlar aracılığıyla kişisel bilgisayarlar da kontroller yapılmakta ve bölgelerde kontrolü tamamlanmış fiyatlar doğrudan bilgisayar ağı ile Türkiye İstatistik Kurumu-Tüketici Fiyatları Takımı'na aktarılmaktadır.

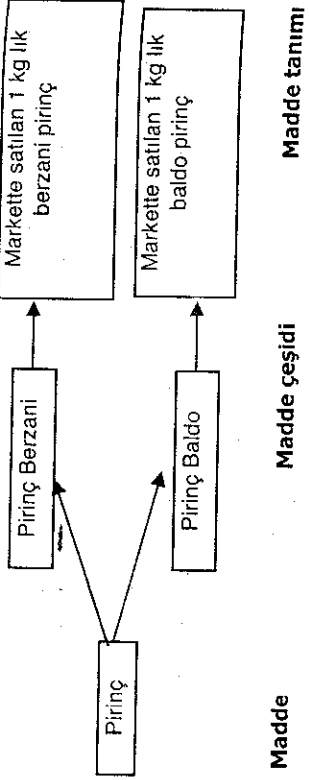
Türkiye İstatistik Kurumu- Tüketici Fiyatları Takımı'na bilgisayar ağı ile gelen fiyatlar, bilgisayar ortamında çeşitli kriterlere (yerleşim yerleri, işyerleri sayısı, fiyat sayısı, aylık, yıllık fiyat değişimleri vb.) göre kontrol edildikten sonra "endeks hesaplama programı"na

aktarılmaktadır. En son kontrol tabloları ile denetim yapıldıktan sonra endeks hesaplanmaktadır.

Fiyatların alandan derlenmesi işi her ayın 25'i civarında tamamlanır. 25. günden ay sonuna kadar olan sürede önemli fiyat değişimleri basın ve resmi kanallar aracılığı ile izlenmekte ve değişimler mümkün olduğunca endekse yansıtılmaktadır. Merkezden derlenen fiyatlarla, devlet kontrolünde olan ürünlerin fiyatlarındaki değişimler gün ağırlıklı olarak endekse yansıtılmaktadır.

Soru 78: TÜFE'de hesaplanan en ayrıntılı harcama düzeyi nedir?

TÜFE'nin hesaplandığı en ayrıntılı harcama düzeyi madde çeşididir. Maddenin fiyatına madde çeşidi (ör. pirinç fiyatına pirinç çeşidi olan baldo pirinç ve berzani pirinç fiyatlarından gidiş olduğu gibi) ağırlıklarıyla gidişmektedir (Bkz. Şekil 2). Yani baldo pirinç işyerlerinden (bakkal, market, süpermarket vb) gelen fiyatlarının ortalaması pirinç baldo çeşidi için fiyatı oluşturmaktadır. Bu işlem pirinç berzani çeşidi için de yapılmakta ve elde edilen çeşit fiyatları, madde çeşidi ağırlıkları ile çarpılarak pirinç madde fiyatı bulunmaktadır. Çeşidi olmayan maddelerin fiyatları işyerlerinden alınan fiyatların ortalaması ile bulunmaktadır.

Şekil 2. Madde ve madde çeşidi ilişkisi

Soru 79: TÜFE kaç basamakta hesaplanır?

TÜFE; Türkiye ve 26 bölge için hesaplanmaktadır. TÜFE, şu sekiz basamakta hesaplanmaktadır:

1. Madde çeşidi endeksi
2. Madde endeksi
3. Alt grup endeksi
4. Grup endeksi
5. Alt ana grup endeksi
6. Ana grup endeksi
7. Bölge endeksi
8. Türkiye endeksi

IV. ÜRETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ (ÜFE)**Soru 80: Üretici fiyatı nedir?**

Üretici fiyatı, yurtiçinde üretimi yapılan ürünlerin, KDV vb. vergiler hariç, peşin satış fiyatıdır. Üretici fiyatları endeksinde, tarım, avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektörlerinde faaliyet gösteren üreticilerin yetiştirdiği ve piyasaya arz ettiği ürünlerin ilk el satış fiyatları izlenmektedir. Tarım sektörüne ilişkin bu fiyatlar, "Üreticinin Eline Geçen Fiyatlar" olarak adlandırılmaktadır. Sanayi sektörüne ilişkin ürünlerin fiyatları da doğrudan sanayi sektöründeki üretici firmalardan alınmaktadır.

Soru 81: Üretici fiyatları endeksi (ÜFE) nedir?

ÜFE, belirli bir referans döneminde ülke ekonomisinde üretimi yapılan ve yurtiçine satışa konu olan ürünlerin, üretici fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak fiyat değişikliklerini ölçen fiyat endeksidir.

Soru 82: ÜFE'ye neden gereksinim duyulmuştur?

Toptan Eşya Fiyatları Endeksi (TEFE), yurtiçinde üretimi yapılan maddelerin fiyatlarının, kısmen üreticiden, kısmen de üretim yapmayan ve toptan satışla uğraşan aracılar elinde edilmesi ile hesaplanan; fiyatları, tüketicilere yansıyan vergiler ile toptancı marjlarının dahil olduğu, karma bir fiyat endeksi idi. Gerek malların tüketim aşamasındaki fiyat değişimlerini ölçen TÜFE'ye karşılık, üretim aşamasındaki fiyat değişimlerini ölçen daha anlamlı bir endeks oluşturmak, gerekse uluslararası endekslerle karşılaştırılabilirlik ve uyum sağlaması amacıyla "ÜFE" hesaplanmasına gereksinim duyulmuştur.

Soru 83: TEFE ile ÜFE arasındaki fark nedir?

İki endeks arasındaki temel fark fiyat derlenen birimlerde ortaya çıkmaktadır. Toptan eşya fiyat endeksinde fiyatlar, üreticilerin yanısıra toptan satış noktalarından da (sebze, meyve ve balık hallerinden) derlenmekte ve fiyatlara KDV vb. vergiler dahil edilmekte idi. ÜFE'de, fiyatların özellikle üreticilerden derlenmesi esas alınmakta ve ürün fiyatları, KDV vb. vergiler hariç tutularak yurtiçi peşin satış fiyatları olarak alınmaktadır.

Soru 84: ÜFE'de ülke ekonomisindeki üretim kapsamı nasıl belirlenir?

2003 Temel Yıllı ÜFE'de; ülke ekonomisindeki tarım ve sanayi üretimi kapsamaktadır. Ülkede tarım ve sanayi faaliyeti kapsamında yurtiçine arz edilen üretim temel alınmaktadır. İhracat kapsam dışında bırakılmaktadır.

Soru 85: ÜFE'de kapsanan sektörler nelerdir?

Gayri safi milli hasıla içinde yer alan iktisadi faaliyet kollarından, Tarımda;

- Tarım, avcılık, ormancılık,
- Balıkçılık,
- Sanayide;
- Madencilik ve taş ocaklığı,
- İmalat sanayi,
- Elektrik, gaz ve su sektörleri

2003 Temel Yıllı Üretici Fiyatları Endeks hesaplamasının kapsamındadır.

Soru 86: ÜFE'de kapsanmayan sektörler nelerdir?

ÜFE'de kapsanan beş ana sektör dışında kalan inşaat, toptan ve perakende ticaret, otel ve lokantalar, ulaştırma, depolama, haberleşme, mali aracı kuruluşların faaliyetleri, eğitim, sağlık işleri ve sosyal hizmetler gibi ticaret ve hizmet faaliyetlerinde yer alan sektörler endekste kapsamamaktadır.

Ticaret ve hizmet sektörlerinde, ilgili hizmetlerin standart tanımının yapıp fiyatının belirlenmesi çoğu zaman imkansız olduğundan 1981=100, 1987=100 ve 1994=100 Temel Yıllı Toptan Eşya Fiyatları ve 2003=100 Üretici Fiyatları Endekslerinde bu sektörler kapsamamıştır.

Soru 87: ÜFE hangi amaçlar için kullanılır?

Değişik amaçlar için kullanılabilecek bir endeks olan ÜFE, aşağıdaki konularda karar alıcılara yardımcı olan önemli bir göstergedir.

- Enflasyon ve ekonomideki fiyat hareketlerinin izlenmesi,
- Hükümetlerin ekonomik politikalarının belirlenmesi,
- Ücretlerin ve fiyatların ayarlanması,
- Üretim ve verimlilik hesapları,
- Muhasebe hesapları,
- Fiyat analizlerine ilişkin çalışmalar,
- Yatırım kararları.

Soru 88: ÜFE hesaplamasında ne tür veriler gereklidir?

ÜFE'yi hesaplamak için öncelikle ülke ekonomisi içinde üretilen ve yurtiçinde satış yapılan ürünleri temsil eden bir madde sepeti gereklidir. Ayrıca bu maddelerin üretimden yurtiçine yapılan satış miktarlarına, temel yıl ve cari ay fiyatlarına da ihtiyaç vardır.

Soru 89: ÜFE madde sepeti nasıl belirlenir?

2003 Temel Yıllı ÜFE için madde sepeti belirlenirken 2003 yılı ülke ekonomisinde üretimi yapılan tüm maddeler gözönüne alınmıştır. Bu maddelere ilişkin bilgiler Türkiye İstatistik Kurumu tarafından üretilmekte olan tarım, imalat sanayi, maden ve enerji üretim istatistiklerinden elde edilmiştir. Her bir ana sektör altında üretimi yapılan maddeler, yurtiçindeki satış değerine göre sıralanmış ve üretimden yurtdışı satış en fazla olan maddeler endeks kapsamına alınmıştır. Ayrıca 2003 yılı boyunca uygulanan "ÜFE Bilgi Derleme Anketi" ile üretici firmalardan, yurtdışı satışları maddelerin tanım, satış miktarı ve fiyatına ilişkin bilgiler derlenmiştir.

Soru 90: ÜFE'ye giren maddelerin seçiminde hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

ÜFE kapsamında yer alan maddelerin seçiminde şu gibi ölçütler dikkate alınmaktadır:

- Üretimden yurtdışı yapılan satış değeri itibarıyla önemli bir ağırlığı olması,
- Tanımlanabilir nitelikte ve birim fiyatına ulaşılabilir olması,
- Fiyatı izlenebilir nitelikte olması,
- Yurtdışı üretimden satışında sürekliliğin olması.

Soru 91: ÜFE'de hangi madde veya madde grubu kapsamamaktadır?

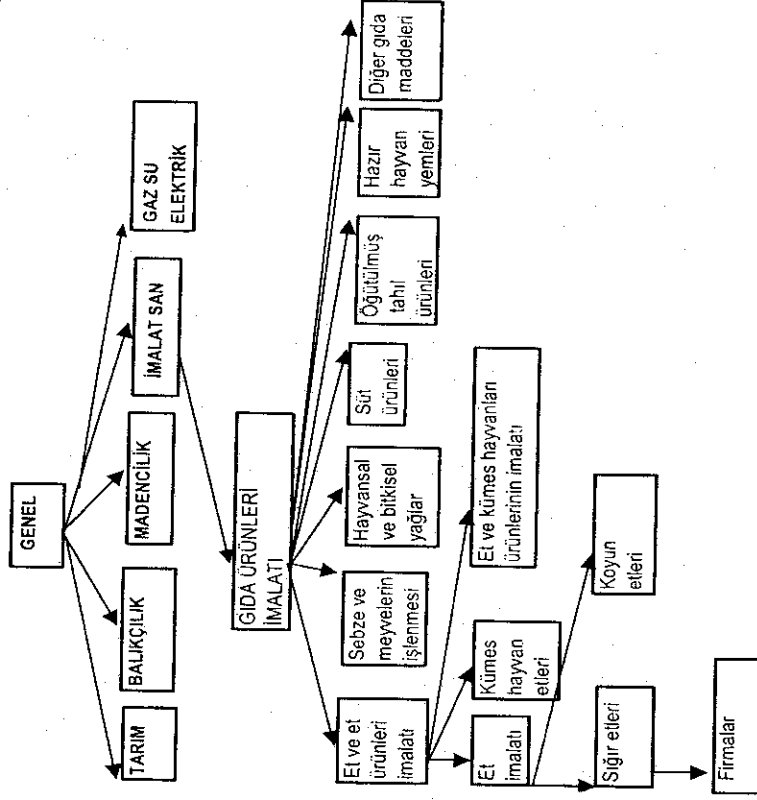
Kısa zaman aralıklarında sipariş usulü farklı ebat ve kalitede üretimi olan maddeler, fason üretimler, ithal maddeler ve sadece ihraç edilen maddeler endeks kapsamına alınmamaktadır.

Soru 92: ÜFE'de maddelerin sektörler göre dağılımı, firma sayısı ve ana sektör ağırlıkları nelerdir?

2008 yılı itibarıyla, ÜFE'de 5 ana sektör altında 759 madde kapsamaktadır. Ek 3'te ÜFE'de ana sektörler göre madde sayısı, firma sayısı ve ana sektör ağırlıkları yer almaktadır.

Soru 93: ÜFE'de kullanılan sınıflamalar nelerdir?

Üretici fiyatları endeksinin hesaplanmasında kullanılan faaliyet sınıflaması olarak, Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistik Sınıflaması (NACE 1.1.), madde sınıflaması olarak Avrupa

Şekil 3: ÜFE'de kullanılan faaliyet ve madde sınıflaması

Topluluğunda Faaliyete Göre Ürünlerin İstatistikî Sınıflaması (CPA) 2002 ve PRODCOM listesi kullanılmaktadır. Şekil 3'te bu sınıflamaya örnek verilmiştir.

Soru 94: ÜFE'de madde sepeti nasıl güncellenmektedir?

Ülke ekonomisinde üretim yapısında meydana gelen değişmeler dikkate alınarak mevcut maddelerin ağırlıkları, firmalarla yapılan görüşmeler, tarım ve sanayi üretim istatistiklerinden elde edilen bilgiler ışığında güncellenmektedir. Bunun yanı sıra üretimde önemli paya sahip olan yeni maddeler belirlenmekte, üreticileri ile temasa geçilerek endeks kapsamına alınmaktadır.

Soru 95: ÜFE'de ağırlık verilerinin kaynağı nedir?

ÜFE'de mal sepeti oluşturulurken kapsanan sektörlerin ülke ekonomisindeki üretim ve satış değerlerine göre ve madde sepetindeki ürünlerin ilgili madde grubundaki satış değerlerine göre aldıkları paylara ağırlık denir. Bunun dışında her bir maddeyi üreten firmalar yine yurtiçi satış değerlerine göre ağırlıklandırılmaktadır.

ÜFE'de kullanılan tüm ağırlıklar Türkiye İstatistik Kurumu tarafından üretilmekte olan tarım, imalat sanayi, maden ve enerji üretim istatistiklerinden elde edilmektedir. Ayrıca 2003 yılı boyunca uygulanan "ÜFE Bilgi Derleme Anketi" sonuçları firmaların ağırlıklarının belirlenmesinde kullanılmıştır.

Soru 96: ÜFE'de sektör ve madde ağırlıkları nasıl hesaplanır?

Üretici fiyatları endeks kapsamına ait sektör ağırlıkları; gayri safi milli hasıla içerisinde yer alan beş ana sektörün üretimden yurtiçi satış değerinin, toplam üretimden yurtiçi satış değerine oranlanması ile hesaplanmaktadır.

Alt sektör ağırlıkları; alt sektör satış değerlerinin toplam satış değerine oranlanması ile hesaplanmaktadır. Her bir madde kendi grubu içerisinde toplam yurtiçi satış değerinden aldığı paylar oranında ağırlıklandırılarak madde ağırlıkları hesaplanmaktadır.

Soru 97: ÜFE'de aylar itibariyle değişken ağırlıklar kullanılır mı?

ÜFE'de, 2003 yılı aylık bilgi derleme anketi sonucundan, maddelerin nitelikleri gözönüne alınarak üretimden yurtiçi satışları incelenmiştir. Yapılan incelemede tarım ve balıkçılık sektörü dışındaki sektörlerde aylar itibariyle maddelerin üretimden yurtiçi satışlarında büyük farklılıklar gözlenmemesine rağmen, tarım ve balıkçılık sektöründe bazı maddelerin üretim ve satışlarının aylar itibariyle mevsimsel farklılık ve değişkenlik gösterdiği, bazı maddelerin ise aylar itibariyle aynı kaldığı gözlenmiştir. Aylar itibariyle farklılık gösteren maddeler için, aylık yurtiçi üretimden satış değerleri kullanılarak aylık değişken ağırlık hesaplanmıştır (sebze, meyve ve su ürünleri). Diğerleri için ise yıllık sabit ağırlık kullanılmıştır.

Soru 98: ÜFE'de tarımsal ürünlerin ağırlıklarının kaynağı nedir?

ÜFE'de tarımsal ürünlerde sabit ağırlıkların hesaplanmasında kaynak olarak TÜİK'in 2002 ve 2003 yıllarına ait üretim ve fiyatların yer aldığı "TARIMSAL YAPI" (Üretim-Fiyat-Değer) yayınındaki veriler, Çevre ve Orman Bakanlığı'nın verileri, ticaret borsaları, tarım birlikleri, balık halleri ve su ürünleri üretim tesislerine ait veriler kullanılırken, değişken ağırlıkların hesaplanmasında ise işlem hacmi itibariyle yeterli kapsam oluşturan 63 ilin toptancı sebze ve meyve hal bilgileri kullanılmıştır.

Tarım sektörü için ÜFE hesaplamasında, bitkisel ürünlerin 2002 ve 2003 yıllarına ait ortalama üretim miktarları kullanılırken, *Canlı Hayvanlar, Hayvansal Ürünler, Su Ürünleri ve Ormanlık* sektörleri

İçin 2004 yılı bilgileri kullanılmıştır. Tüm gruplar için 2003 yılı ortalama fiyatları, üretim miktarları ile çarpılarak 2003 yılı satış değeri elde edilmiştir. 2001 yılı Pazara Çıkma Oranı ile 2003 yılı satış değerinin çarpımından madde bazında 2003 yılı pazarlanan satış değerleri elde edilmiştir. 2001 yılı pazara çıkma oranı, bahsi geçen dönem itibarıyla mevcut en güncel oran olarak kullanılmıştır. Bu değerlerden ihracat değerleri çıkarılarak 2003 yılı net yurtiçi pazarlanan satış değerleri bulunmuştur.

Bu değerler üzerinden madde, alt grup ve ana gruplara ilişkin Türkiye ve Bölgesel İndeks için dikey ağırlıklar hesaplanmıştır. Borsa, birlik-kurum, TMO ve pazar ağırlıklarının belirlenmesinde borsada işlem gören maddelerin değerleri ile TMO ve birlik-kurumların yapmış olduğu alım değerlerinin toplamı, net yurtiçi pazarlanan satış değeri toplamından çıkartılmış ve kalan değer pazar değeri olarak kullanılmıştır. Elde edilen bu değerler üzerinden borsa, birlik, TMO ve pazar ağırlıkları bulunmuştur.

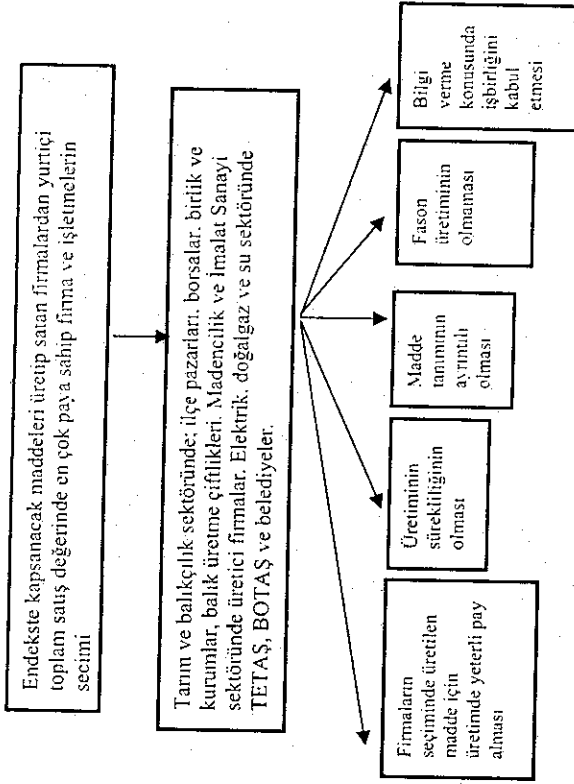
Soru 99: ÜFE'de tarımsal ürünler için kullanılan Pazara Çıkma Oranı (PÇO) nedir?

Üreticinin, üretiminden tohumluk için ayırdığı, hayvan yemi olarak kullandığı, kendi tüketimi için ayırdığı ve zayıt dışında kalan miktar "pazarlanan miktar"dır. Pazarlanan miktarın toplam üretime bölünmesiyle Pazara Çıkma Oranı (PÇO) elde edilmektedir. Pazara çıkma oranlarını hesaplamak amacıyla Kurumumuz tarafından Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının İlçe teşkilatları aracılığıyla, "Bitkisel ve Hayvansal Ürünler Pazarlama Araştırması, 2001" uygulanmıştır. Endeks çalışmasında 12 bölge düzeyinde maddelere ait 2001 yılı PÇO kullanılmıştır.

Soru 100: ÜFE'de fiyat derlenecek firmalar nasıl seçilir?

ÜFE'de kapsanan maddelerin üreticilerine "2003 Temel Yıllı ÜFE Bilgi Derleme Anketi" uygulanmış ve aynı maddeyi üreten satan

firmaların toplam yurtiçi satış değerleri sıralanarak en çok pay alan firmalar seçilmiştir. Ayrıca maddelerin firmalar arası fiyat varyanslarına bakılarak, maddelerin fiyatlarının takip edileceği firma sayısı belirlenmiş ve bu firmalar yurtiçi satış değeri ve miktar büyüklüğüyle orantılı olarak tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Firma seçimi aşağıda Şekil 4'te gösterilmektedir:

seçim kriterleri

Şekil 4. ÜFE'de fiyat derlenecek firmaların ve maddelerin seçim süreci ve kriterleri

Soru 101: ÜFE'ye tarım sektöründen seçilen maddelerin fiyatları nerelerden derlenmektedir?

Tarım sektörü için seçilen maddelerin fiyatları; bitkisel ürünler, canlı hayvanlar ve hayvansal ürünler için pazar, birlik-kurum, ticaret borsaları, ÇAYKUR Genel Müdürlüğü, Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü ve Toprak Mahsulleri Ofisi'nden; balık ve diğer su ürünleri için balık toptancı hali, su ürünleri kooperatifleri ve balıkçılık tesislerinden; orman ürünlerinin fiyatları ise Çevre ve Orman Bakanlığı'ndan derlenmektedir.

Soru 102: ÜFE'de firmalardan fiyatı izlenecek madde tanımı nasıl olmalıdır?

Firmalardan, ürettiği maddeye ait tanımlar, maddenin tüm ayrıntıları (renk, ebat, cins vb.) ile özel kodları var ise belirtilmesi istenerek en ince ayrıntısına kadar alınmaktadır. Böylece herhangi bir maddenin fiyat takibinde olabilecek tanım ve fiyat karışıklıkları önlenmeye çalışılmaktadır. Endekse seçilen maddelerin, içinde yer aldığı grubu temsil edecek nitelikte olması, tanımının iyi yapılması, fiyat takip edilecek standardının olması gerekmektedir. Tanımlar, daha sonradan yapılabilecek kalite ve fiyat ayarlamalarının yapılmasına imkan sağlayacak boyutta ayrıntılı olarak belirlenmektedir.

Soru 103: Hangi firmalar ÜFE'de kapsanmaz?

Yurtiçi üretim ve satışta çok az ağırlık almış firmalar, belirli zaman aralıklarında sipariş üzerine farklı ebat ve kalitede üretimi olan firmalar, fason üretim yapan firmalar, yurtiçi üretimleri olmayıp sadece ithal madde satışı olan firmalar veya sadece ihracata yönelik üretim ve satışı olan firmalar endeks kapsamına alınmamıştır.

Soru 104: ÜFE'de yeni işyerleri endeks kapsamına alınabilir mi?

Ülke ekonomisinin üretim yapısındaki değişmeler dikkate alınarak endeks kapsamındaki firmalar güncellenmektedir. Zamanla

endekste kapsanan işyerleri kapanabilir, faaliyet değiştirebilir, fason üretime geçebilir veya takip edilen ürünler bulunmayabilir. İşyerlerinde bu olay süreklilik arz ederse bu durumda aynı tanımlarda maddeleri üretip yurtiçine satan yeni firmalar endekse dahil edilmektedir.

Soru 105: ÜFE'de ürünlere uygulanan taksitli satış, ulaştırma giderleri fiyatlarda kapsanır mı?

ÜFE'de, ürünlere uygulanan taksitli satış fiyatları, anlaşmalı fiyatlar ve ulaştırma bedeli kapsanmamaktadır.

Soru 106: ÜFE'de özel indirimli fiyatlar dikkate alınır mı?

ÜFE'de maddelere uygulanan özel indirimli satış fiyatları endekste kapsanmamaktadır. Eğer indirimli satışlar üretim piyasasından kaynaklı ise endekste kapsanmaktadır. Fiyatlarda meydana gelen indirimler malın kalitesinin değişmesinden kaynaklanıyorsa bu fiyatlar dikkate alınmamakta, buna karşılık mevsimlik indirimlerden kaynaklanan fiyat değişimleri dikkate alınmaktadır.

Soru 107: ÜFE'de temel yıl fiyatları nasıl hesaplanır?

Sabit ağırlıklı maddelerin temel yıla ait fiyatları 1 Ocak-31 Aralık 2003 tarihleri arasındaki oniki aylık dönemin fiyatlarının aritmetik ortalamasıdır.

Değişken ağırlıklı maddelerde ise temel yıl fiyatları, bulundukları aylardaki ağırlıkları ile ağırlıklandırılarak elde edilmiş ağırlıklı ortalama fiyatlarıdır.

ÜFE için seçilen maddelerin temel yıl fiyatları (P_0), değişik kaynaklar kullanılarak belirlenmektedir. 2003 yılı "ÜFE Aylık Bilgi Derleme Anketi"nin uygulandığı (1 Ocak-31 Aralık 2003) tarihleri arası anketten seçilen maddeler ve bu maddelere ait birim fiyatlar irdelenmiştir. Anketten seçilen maddelerin aylık fiyatları ile bu maddelerin aylık üretimden yurtiçi satış değer toplamı, üretimden yurtiçi satış miktarına oranlanarak birim fiyat karşılaştırması

yapılmıştır. Ayrıca 1994=100 Toptan Eşya Fiyatları Endeksinde kapsanan maddelerin 2003 yılına ait fiyatları değerlendirilmiştir. Bu çalışmalar sonucu temel yıla ait aylık birim fiyatlar tespit edilmiştir.

Soru 108: ÜFE'de fiyatlar hangi dönemde ve nasıl derlenmektedir?

ÜFE'de tarım sektöründe yer alan maddeler dışındaki maddelerin her ayın 5., 15. ve 25. günlerindeki fiyatları derlenmektedir. Tarım sektöründe ise üreticinin eline geçen fiyatlar, her ayın birinci ve ikinci haftasını içine alacak şekilde aylık olarak derlenmektedir.

Endekste kapsanan maddelerin aylık cari fiyatları seçilmiş firma, kurum ve kuruluşlardan, ilçe pazarlarından, ticaret borsalarından, su ürünleri kooperatiflerinden ve belediyelerden her ay özel formlar aracılığıyla derlenmektedir. Tarım sektörü için üreticinin eline geçen fiyatlar, pazar kurulan 863 yerleşim yerinde Tarım Müdürlükleri aracılığı ile posta yoluyla derlenmektedir. Ocak 2005 ayından itibaren ise internet aracılığı ile de derlenmeye başlanmıştır. Şeker pancarı, tütün, çay gibi ürünler için hükümetin belirlediği destekleme alım fiyatları takip edilmektedir.

Madencilik, imalat sanayi ve enerji sektörlerinde aylık cari fiyatlar, ay içinde meydana gelebilecek fiyat farklılaşmasının elde edilebilmesi amacıyla özel bir form aracılığıyla derlenmektedir. Fiyatlar firmalardan KDV vb. vergiler hariç, fabrika çıkış ve peşin teslim fiyatı olarak derlenmekte, özel indirimler dikkate alınmamaktadır. Firmalardan fiyatlar her ayın 5., 15. ve 25. gün fiyatları olarak derlenmekte ve bu günlerin basit ortalaması aylık cari fiyat olarak kullanılmaktadır.

Enerji sektöründe elektrik fiyatları Türkiye Elektrik Ticaret Anonim Şirketi'nden (TETAŞ), su fiyatları üretimden satış değeri itibarıyla ağırlıklı olan 19 ilin belediyesinden, doğalgaz fiyatları ise BOTAŞ'tan derlenmektedir.

Soru 109: ÜFE' de fiyat derlenirken nelere dikkat edilmektedir?

ÜFE'de fiyat derlenirken şu hususlar dikkate alınmaktadır:

- Fiyatlarda KDV vb. vergilerin hariç olması,
- Maddenin üretimden kalkması durumunda aynı tip maddenin ikame alınması,
- Aşırı fiyat dalgalanmalarının sebebinin araştırılması,
- Formlar aracılığıyla alınan fiyatlarda hatalı fiyat gönderilmesine meydan verilmemesi.

Soru 110: ÜFE'de fiyatların kontrolü nasıl yapılmaktadır?

Cari fiyatlar firmalardan aylık fiyat derleme formu ile derlenmektedir. Fiyat derleme formu ile derlenen fiyatların ilk kontrolü fiyat derlenen işyerinde yapılmaktadır. Daha sonra Türkiye İstatistik Kurumu Bölge Müdürlüklerinde fiyat serileri ve madde tanımları kontrol edilerek TÜİK- Üretici Fiyatları Takımı'na gönderilmektedir. TÜİK merkezinde Kurum elemanlarıncı bilgisayarlar girilmekte, fiyat serileri, bir önceki ay fiyatı ile cari ay fiyatı değişim oranları incelenerek çeşitli analiz ve kontroller yapılmaktadır. Son olarak madde gruplarına göre ağırlıklı ortalama fiyatların artışları incelenerek endeks kontrolü tamamlanmaktadır.

Kontrollerde görülen problemler Bölge Müdürlükleri veya doğrudan firma yetkilileri ile görüşülerek irdelenmektedir. Fiyatlar derlendikten sonra, ay sonuna kadar olan değişimler gerek basından ve resmi yayınlardan, gerekse firmaların bildirimleri ile mümkün olduğunca endekslere yansıtılmaktadır.

Soru 111: ÜFE hesaplamasında en ayrıntılı düzey hangisidir?

ÜFE en alt düzeyde "madde geçidi endeksi" olarak hesaplanmaktadır. Madde endeksi; maddenin cari fiyatının temel dönem fiyatına oranlanması ile bulunmaktadır.

$$\text{Madde çeşidi endeksi} = \frac{\text{Cari fiyat}}{\text{Temel dönem fiyatı}} \times 100$$

Soru 112: ÜFE hangi düzeylerde hesaplanmaktadır?
ÜFE yedi basamakta hesaplanmaktadır.

1. Madde çeşidi endeksi
2. Madde endeksi
3. Madde alt grubu endeksi
4. Faaliyet endeksi
5. Alt sektör endeksi
6. Ana sektör endeksi
7. Genel endeks

Soru 113: Fiyat derleyen personelin eğitimi nasıl yapılmaktadır?

Fiyat derleme çalışanları üretici ve tüketici fiyatları endeksi için TÜİK Bölge Müdürlüklerinde Fiyat İstatistikleri Takımı elemanları ile yürütülmektedir. Fiyat derleme çalışmasında ilk defa görev alacak elemanlar ise, endeks konusunda bilgilendirildikten sonra, başlangıçta deneyimli elemanlar ile birlikte çalıştırılmakta ve işyeri sahibiyle iletişim kurmaktan, madde tanımları ve fiyatların yerinde derlenmesine kadar bir çok konuda tecrübe kazanmaktadır.

Fiyat derlemeye görevli elemanların görev yerleri belirlenerek bir kontrolör tayin edilmektedir. Kontrolör, fiyat derlemeye görevli elemanın karşılaştığı sorunları çözmekten ve derlediği fiyatları kontrol etmekten sorumludur. Gerekteğinde bizzat işyerlerine gidip, fiyat derleme çalışmasına nezaret ederek, eğer fiyat derlemede hatalı işlemler yapılıyorsa yapılan işlemlere müdahale edebilmektedir.

V. ENDEKS HESAPLAMA YÖNTEMİ VE YAYINLAMA ŞEKLİ

Soru 114: Endeks hesaplanmasında hangi formülü kullanılır?

2003 Temel Yıllı Tüketici Fiyatları ve Üretici Fiyatları Endeksi daha önce değişik temel yıllar kullanılarak hesaplanan diğer endekslerde olduğu gibi Laspeyres formülü kullanılarak hesaplanmaktadır. Laspeyres formülü, belirli bir dönem için belirlenen mal ve hizmet sepetine dayanmaktadır. Bu dönem, son hesaplanan endekste 2008 yılı olarak belirlenmiştir.

Mal ve hizmetlere ait ağırlıkların belirlendiği 2008 yılı içinde endeks sepetine alınan mal ve hizmetlere ait ortalama fiyatlar da belirlenmektedir. Daha sonra, endeks sepetinde yer alan mal ve hizmetlere ait cari fiyatlar derlenmekte ve bu fiyatlar daha önceden belirlenmiş ağırlıklarla çarpılarak temel yıl fiyatlarına oranlanmaktadır. Madde sepetlerinin ve ağırlıklarının güncellemesi her yılın Aralık ayında yapılmakta ve zincirleme Laspeyres formülü ile seri devam ettirilmektedir.

Soru 115: Zincirleme Laspeyres formülü nedir?

Laspeyres formülü ile hesaplanan endeks serisinin bir önceki döneme göre ilişkilendirilerek devam ettirilmesidir. Bu yöntemle endeks hesaplamak için fiyatları takip edilen maddelerin her yıl ağırlıkları ve madde sepeti güncellenmektedir. Bunun için her yıl Aralık ayı itibarı ile yeni maddeler endekse dahil edilmekte ve yeni ağırlıklar, endeks hesabında kullanılmaktadır.

Endeks Hesaplama Yöntemi ve Yayınlama Şekli

Cari fiyatların, "yeni fiyat referans dönemi (P_0)" olan bir önceki Aralık ayının fiyatlarına bölünmesiyle endeks hesaplanmakta ve Aralık ayı endeksi ile çarpılarak zincirleme işlemi yapılmaktadır. Böylece "endeks referans dönemi" sabit tutularak geçmiş endekslerle bağlantı devam ettirilmektedir.

Soru 116: Endeks hesaplanmasında kullanılan değişkenler nelerdir?

Açıklanan formül temel yıl için şu şekilde tanımlanabilir.

$$I = w \times \frac{P_t}{P_0}$$

I : endeks
 P_t : cari ay fiyatı
 P_0 : temel yıl fiyatı
 w : ağırlık

Temel yıldan sonra gelen yıllarda bir önceki yılın Aralık ayı fiyatı P_0 olarak alınmakta ve endeks bir önceki yılın Aralık ayı endeksi ile çarpılarak zincirlenmektedir. Bu suretle endeks referans dönemi değişmeden ağırlıklar güncellenmekte ve yeni önem kazanan mal ve hizmetler endeks madde sepetine dahil edilmektedir.

$$I_t = w^1 \times \frac{P_t}{P_{Aralık(t-1)}} \times I_{Aralık(t-1)}$$

P_t
 w^1 : yeni ağırlık
 t : cari ay

Soru 117: Endeks sonuçları hangi yayında açıklanır?

Hesaplanan aya ait endeks sayıları ve endeks sayılarındaki değişim oranları, bir sonraki ayın 3. gününde yayınlanan "Tüketici Fiyatları

Endeks Hesaplama Yöntemi ve Yayınlama Şekli

Endeksi Haber Bülteni" ve "Üretici Fiyatları Endeksi Haber Bülteni" ile kamuoyuna duyurulmaktadır. 3. günün Cumartesi olması durumunda 2. gün, Pazar olması durumunda ise 4. gün yayımlanmaktadır. Haber bültenlerine internet <http://www.tuik.gov.tr> adresinden ulaşılabilir.

Soru 118: Endeks sonuçları ve değişim oranları neleri ifade eder?

Aylık Haber Bültenlerinde, endeks sayılarının bir önceki aya göre değişim oranı (aylık enflasyon oranı), bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (yıl içindeki enflasyon), bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (son bir yıllık enflasyon) ve oniki aylık ortalamalara göre değişim oranına ilişkin göstergeler yayınlanmaktadır. Bu oranlar ilgili ayda hesaplanan endeks rakamının bir önceki ayın, Aralık ayının, bir önceki yılın aynı ayının endeks sayılarına göre yüzde değişimini ifade eder.

Soru 119: Endeks bilgileri kullanıcılara hangi yollarla ulaşılır?

Fiyat endeksleri kamuoyu tarafından yaygın olarak kullanılan bir göstergedir. Bu nedenle güvenilir olması çok önemlidir. Bu sadece verilerin doğruluğuyla bağlantılı olmayıp, verilen bilgilerin iyi anlatılmasıyla da ilgili bir konudur.

Endeksin hesaplama yönteminin yayımlanması ve yapılan değişikliklerden kamuoyunun bilgilendirilmesi gerekmektedir. Yayınların geciktirilmemesi kamuoyuna sunulması güvenli artırıcı bir unsurdur.

Bilgilerin zamanında kullanıcıya ulaşması ve bunun devamlılığı, Türkiye İstatistik Kurumu'nun önem verdiği bir konudur. Fiyat endeks sonuçları her ayın 3. gününde, 3. günün Cumartesi olması durumunda 2. gün, Pazar olması durumunda ise 4. gün saat 17.00'de "Tüketici Fiyatları Endeksi Haber Bülteni" ve "Üretici Fiyatları Endeksi Haber Bülteni" ile kamuoyuna duyurulmaktadır. Sonuçlar, radyo ve televizyon aracılığıyla aynı gün ve saatte, gazetelerde ise, bir sonraki gün çeşitli yorumlarla birlikte kamuoyuna duyurulmaktadır.

Endeks sonuçları, yukarıda belirtilen yazılı ve sözlü duyuruların yanısıra; talep edilmesi halinde elektronik posta olarak da kullanıcılara gönderilmektedir. Ayrıca veriler, yayımlanır yayımlanmaz, internet <http://www.tuik.gov.tr> adresinden geniş bir kullanıcı kitlesine ulaştırılmaktadır. Yayımlanan sonuçlarla ilgili geniş açıklamalar, istenmesi halinde yazılı olarak gönderilmektedir. Başvuruların yapılabilmesi için gerekli adres, telefon numarası, fax ve benzeri bilgiler TÜİK yayınlarında da yer almaktadır.

Yazılı kağıt ve elektronik posta ortamında yapılan yayımların yanısıra kişi ve kuruluşlardan gelen istekler doğrultusunda fiyat endeksleri ile ilgili çeşitli bilgi ve veriler de verilmektedir. Bu bilgiler disket ortamında veya yazılı olarak ulaştırılmaktadır. Özellikle OECD, ILO, Birleşmiş Milletler vb. kuruluşlar, çeşitli soru formları aracılığıyla verilerimize ulaşabilmektedirler.

Ek 1: İstatistiksel Amaçlı Bölge Birimleri Sınıflamasına göre TÜFE'si hesaplanan yerleşim yerleri

Bölge	Yerleşim yerleri
1. Bölge	İstanbul
2. Bölge	Kırklareli, Edirne, Tekirdağ
3. Bölge	Balıkesir, Çanakkale
4. Bölge	İzmir
5. Bölge	Aydın, Denizli, Muğla
6. Bölge	Afyon, Kütahya, Manisa, Uşak
7. Bölge	Bilecik, Bursa, Eskişehir
8. Bölge	Bolu, Sakarya, Kocaeli, Yalova, Düzce
9. Bölge	Ankara
10. Bölge	Konya, Karaman
11. Bölge	Antalya, Burdur, Isparta
12. Bölge	Adana, İçel
13. Bölge	Hatay, Maraş, Osmaniye
14. Bölge	Niğde, Kırşehir, Nevşehir, Aksaray, Kırıkkale
15. Bölge	Kayseri, Sivas, Yozgat
16. Bölge	Zonguldak, Bartın, Karabük
17. Bölge	Çankırı, Kastamonu, Sinop
18. Bölge	Amasya, Çorum, Samsun, Tokat
19. Bölge	Artvin, Ordu, Rize, Giresun, Gümüşhane, Trabzon
20. Bölge	Erzincan, Erzurum, Bayburt
21. Bölge	Kars, Ağrı, Ardahan, Iğdır
22. Bölge	Bingöl, Malatya, Elazığ, Tunceli
23. Bölge	Muş, Bitlis, Hakkari, Van
24. Bölge	Adıyaman, Gaziantep, Kilis
25. Bölge	Diyarbakır, Urfa
26. Bölge	Mardin, Siirt, Batman, Şırnak

Ek 2. 2008 yılı itibarıyla Ana harcama gruplarına göre alt grup, madde sayısı ve ana grup ağırlıkları

Ana harcama grubu	Alt grup sayısı	Madde sayısı	Ana grup ağırlıkları
1- Gıda ve alkolsüz içecekler	2	128	28.63
2- Alkollü içecekler ve tütün	2	12	5.00
3- Giyim ve ayakkabı	2	72	8.07
4- Konut ve kira	4	14	16.60
5- Ev eşyası	6	64	7.42
6- Sağlık	3	17	2.54
7- Ulaştırma	3	29	12.59
8- Haberleşme	3	14	4.30
9- Eğlence ve kültür	6	50	2.81
10- Eğitim	5	8	2.24
11- Lokanta ve oteller	2	14	5.64
12- Çeşitli mal ve hizmetler	6	32	4.16
Toplam	44	454	100.00

Ek 3. 2008 yılı itibarıyla Ana sektörlerle göre madde, firma sayısı ve ana sektör ağırlıkları

Ana sektörler	Madde sayısı	Firma sayısı	Ana sektör ağırlıkları
Tarım, avcılık, ormancılık	81	295	19.84
Balıkçılık	28	25	0.29
Madencilik ve taşocaklığı	16	72	1.62
İmalat sanayi	631	1362	73.33
Elektrik, gaz ve su	3	22	5.21
Toplam	759	1776	100.00

Ek 4

İlgili bilgilere ulaşmak için.....
To reach the related information.....

Haber Bülteni/Ülusal Veri Yayınlarına ilişkin belirlenen periyotta en güncel bilgileri yer aldığı son haber bültenine ve önceki sayılarına internet sayfamızın İstatistikler/ Enflasyon ve Fiyat / Tüketiciler Fiyatları Endeksi (TÜFE) ve Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE) Bölümünün son haber bülteni başlığından ulaşabilirsiniz.	İçerik/Content	Bilgi/Format
http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=17&ust_id=6 http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=18&ust_id=6 News Bulletin: The latest news bulletin including the most recent data and previous news bulletins can be reached from the heading of Latest News Bulletin in Inflation and Price / Consumer Price Index (CPI) and Producer Price Index (PPI) of http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=17&ust_id=6 according to the period of National Data Release Calendar.	Metin/Text Tablo/Table Grafik/Graphic	Kağıt/Paper MS-Excel MS-Word
Yayın: İlgili yayınları internet sayfamızda yer alan yayın kataloğumuzdan inceleyebilir ve bilgi sahs bölümünden talep edebilirsiniz. http://www.tuik.gov.tr/yayinlari/katalog Publication: You can examine the related publications from the catalogue and request them from info market on our web site. http://www.tuik.gov.tr/yayinlari/katalog.pdf	Metin/Text Tablo/Table Grafik/Graphic	Kağıt/Paper CD-Rom PDF
Tablo: Özet ve ayrıntılı tablolarına internet sayfamızın İstatistikler/ Enflasyon ve Fiyat / Tüketiciler Fiyatları Endeksi (TÜFE) ve Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE) Bölümünün veri başlığından ulaşabilirsiniz. Table: You can reach the summary and detailed tables from the heading of Data in Inflation and Price / Consumer Price Index (CPI) and Producer Price Index page of our web site.	Tablo/Table	Excel
Veri tabanı: Dinamik sorgulama yapma imkanı sağlayan veri tabanındaki ayrıntılı bilgi internet sayfamızın İstatistikler/ Enflasyon ve Fiyat / Tüketiciler Fiyatları Endeksi (TÜFE) ve Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE) / Veri bölümündeki Dinamik Sorgulama veya veri tabanları başlığından ulaşabilirsiniz. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=17&ust_id=6 http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=18&ust_id=6 Database: You can reach the detailed data in database providing dynamic search option on Databases heading or Dynamic Search on Data section of Inflation and Price / Consumer Price Index (CPI) and Producer Price Index (PPI) page of our web site. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=17&ust_id=6	Tablo/Table	Excel PDF Html
Mikro veri: Mikro verileri kapsamlı protokol ile kullanıcılara sağlamaktadırlar. Microdata: Microdata are provided to users by bilateral protocol. İstatistik Bilgi Hattı: Düzeneçli olarak güncellenen özet bilgilerine, + 90 312 410 0 410 numaralı telefonun 8 ve 2 tuşlanarak otomatik sesli yanıt sisteminden ulaşabilirsiniz. Statistics Information Line: You can reach the summary information updated regularly from automatic voice response system of the phone number: + 90 312 410 0 410/Ext.8 and 2.	Veri/Data Tablo/Table Özet bilgi/Summary information	CD-ROM ASCII, DBASE Sesli Yanıt Sistemi/ Voice Response System
Mobil Telefon: Güncel bilgilere TÜRKCELL ve AVEA hatlı cep telefonlarından DTI yazarak 3737'ye kısa mesaj gönderebilirsiniz. http://www.tuik.gov.tr/tsp/3737/mobil3737.html Mobile Phone: You can reach the updated information by sending SMS to DTI 3737 from TÜRKCELL and AVEA cell phones. http://www.tuik.gov.tr/tsp/3737/mobil3737.html	Özet bilgi/Summary information	KMS/SMS
TRT-Telegün Sayfası: Güncel özet bilgilerine haber bülteni yayımlama takvimine paralel olarak TRT Telegün yayınından ulaşabilirsiniz. Sayfa: 590. TRT-Telegün Page: You can reach the recent summary information from TRT Telegün broadcasting according to national release calendar. Page: 590	Özet bilgi/Summary information	Teletext/Teletext